

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Masteroppgave 2023 30 stp

Fakultet for miljøvitenskap og naturforvaltning

En tematisk analyse av norske energiselskapers bærekraft og verdiskaping

A thematic analysis of norwegian energy companies
sustainability and value creation

Jarand Gaupholm Samnøy

Fornybar Energi

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på min master i fornybar energi ved Norges miljø – og biovitenskapelige universitet på Ås. Oppgaven er skrevet våren 2023. Det har vært en krevende, men lærerik prosess å skrive denne oppgaven.

Jeg ønsker å takke alle som har gjort gjennomføringen av denne oppgaven mulig. Takk til professor Kristin Linnerud for fantastisk veiledning og hyggelige samtaler gjennom hele skriveprosessen. Jeg ønsker også å takke kjæresten min Ida, takk for tålmodigheten. Jeg vil også rette en takk til mine medstudenter på lesesalen. Takk for godt selskap og gode samtaler. Avslutningsvis ønsker jeg å takke venner og familie for all støtte under skriveperioden.

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet

Ås, 15.05.2023

Sammendrag

Denne masteravhandlingen har som formål å gi innsikt i hvordan selskaper i den norske energisektoren tenker om bærekraft, og hvordan de tenker at bærekraft kan påvirke deres verdiskaping.

Finanstilsynet har rettet kritikk mot norske selskapers arbeid med bærekraftsrapportering. Selskapene er opptatt av å måle oppnåelse av bærekraftsmål, men er i liten grad opptatt av sammenhengen mellom bærekraft og deres evne til å skape verdi. Deres manglende oppmerksomhet rundt dette tyder på at næringslivet i for liten grad tenker igjennom hvordan usikkerhetsfaktorer knyttet til FNs bærekraftsmål kan påvirke selskapets verdi. Det er derfor behov for empirisk forskning på hvordan de tenker rundt dette. Dette forskningsprosjektet tar for seg følgende problemstilling: *Hvordan tenker næringslivet rundt egen bærekraftstrategi, risiko og verdi?*

Dette deles inn i fire underproblemstillinger:

- *Hvilken forståelse har selskapet selv av bærekraft?*
- *Hvordan tenker næringslivet rundt bærekraftstrategien sin?*
- *Er det en sammenheng i bedriften mellom det å drive bærekraftig samtidig som man skaper verdi?*
- *Hva er sammenhengen mellom risiko og bærekraft?*

Problemstillingen besvares ved hjelp av kvalitativ metode. Dette suppleres med litteratursøk på relevant forskning. Datainnsamling er gjort ved semistrukturerte intervjuer av 5 ansatte i ulike norske energiselskaper. Datamaterialet er analysert ved hjelp av tematisk analyse. Denne prosessen innebar koding og tematisering av funn. Resultatene viser at respondentene har god kunnskap om bærekraft, og at bærekraft er godt integrert i bedriftenes strategi. Det er også sammenheng mellom å drive bærekraftig og å skape verdi. Selskapene er i økende grad observante på risikoer knyttet til bærekraft, og ser den finansielle påvirkningen de kan ha. Enkelte utfordringer gjør imidlertid arbeidet med bærekraft krevende. Resultatene viser at det er behov for tydelige retningslinjer for prioritering i beslutningsprosesser.

Abstract

The aim of this master thesis is to provide insight into how companies in the Norwegian energy sector think about sustainability, and how they believe sustainability can affect their value creation. The Norwegian Financial Supervisory Authority has criticized Norwegian companies' work on sustainability reporting. Companies are focused on measuring the achievement of sustainability goals but are less focused on the connection between sustainability and their ability to create value. Their lack of attention to this suggests that the business sector is not considering how uncertainty factors related to the UN's sustainability goals can affect a company's value. There is therefore a need for empirical research on how they think about this. This research project addresses the following research question: How does the business sector think about its own sustainability strategy, risk, and value?

This is divided into four sub-questions:

- What understanding does the company have of sustainability?
- How does the business sector think about its sustainability strategy?
- Is there a connection in the company between operating sustainably and creating value?
- What is the relationship between risk and sustainability?

The research question is answered using a qualitative method. This is supplemented by a literature search on other relevant research. Data collection was done through semi-structured interviews with 5 employees in different Norwegian energy companies. The data material was analyzed using thematic analysis. This process involved coding and thematizing findings. The results show that the respondents have good knowledge of sustainability and that sustainability is well integrated into the companies' strategies. There is also a connection between operating sustainably and creating value. Companies are increasingly aware of risks related to sustainability and see the financial impact they can have. However, some challenges make sustainability work demanding. The results show that there is a need for clear guidelines for prioritization in decision-making processes.

Innhold

Forord	ii
Sammendrag	iii
Abstract	iv
Innhold	v
Vedlegg	vi
Figurliste.....	vi
Tabelliste	vi
1. Innledning.....	1
1.1 Avgrensinger	2
1.2 Oppbygning	3
2. Kunnskapsstatus	4
2.1 Bærekraft som begrep	4
2.2 FNs bærekraftsmål	5
2.3 Bærekraft for bedrifter.....	7
2.4 Verdsettelse av bærekraft	9
3. Metode.....	11
3.1 Økonomisk teori	11
3.2 Valg av metode.....	12
3.3 Utvalg	12
3.4 Etske betraktninger.....	13
3.5 Forskningskvalitet & reliabilitet.....	14
3.6 Intervjuguide og gjennomføring av intervju.....	16
3.7 Transkribering	17
3.8 Tematisk analyse	18
4. Resultater.....	28
4.1 Bærekraftsforståelsen er god, men viktigheten av de ulike aspektene er ulik.....	28
4.2 Bærekraftstrategien fremstår godt integrert.....	30
4.3 Bedriftene skaper bærekraftig verdi i stor grad på grunn av sektoren de tilhører	31
4.4 Bærekraftsarbeidet blir i stor grad drevet av ytre krav	34
4.5 Bærekraftsrisiko blir i økende grad hensyntatt.....	36
4.6 Målkonflikter er en barriere for bærekraftsarbeid	37
5. Diskusjon.....	39
5.1 Forskningsspørsmålene	39
5.1.1 Forståelse av bærekraft i selskapet	39
5.1.2 Bærekraftstrategi	39
5.1.3 Bærekraft og Verdiskaping.....	40

5.1.4 Målkonflikter.....	42
5.2 Forskningskvalitet & reliabilitet.....	43
5.3 Konklusjon	45
6. Referanser.....	46
7. Vedlegg	48

Vedlegg

1. Intervjuguide
2. Informasjonsskriv

Figurliste

Figur 1 FNs bærekraftsmål (Hentet fra FN 2023).....	5
Figur 2 Stockholm Resilience Centre sin modell for bærekraftshierarki	6
Figur 3 Nåverdiformelen illustrert.....	11
Figur 4 : Stegene i tematisk analyse	19

Tabelliste

Tabell 1 viser innledende koder med tilknyttede tekstsegmenter.....	21
Tabell 2 Viser foreløpige temaer med tilhørende koder.....	23
Tabell 3 viser foreløpige og endelige temaer	26
Tabell 4 viser endelige tema med tilhørende koder.....	27

1. Innledning

Begrepet bærekraftig utvikling har siden det først ble lagt frem i rapporten *Vår felles framtid* av Brundtlandkommisjonen fått stadig større oppmerksomhet. Brundtlandkommisjonen hadde som mål å undersøke sammenhengen mellom miljø og utvikling, samt komme med forslag til hvordan man kunne bruke politiske tiltak for å fremme bærekraftig utvikling. I rapporten definerte de bærekraftig utvikling som «en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov» (Brundtland, 1987).

Når man snakker om bærekraft, deler man det inn i tre ulike dimensjoner man må jobbe innenfor. Disse tre dimensjonene er:

1. Klima – og miljø - messig bærekraft
2. Økonomisk bærekraft
3. Sosial bærekraft

Denne inndelingen ble gjort for å finne løsninger som ikke bare ivaretar menneskers behov, men som også fordeler ressursene på en bedre måte og reduserer belastningen på planeten. I 2015 vedtok FNs generalforsamling en felles arbeidsplan for å fremme global samhandling. Denne arbeidsplanen kalles FNs bærekraftsmål. Arbeidsplanen inneholder 17 mål og 169 delmål som skal bidra til å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stanse klimaendringene innen 2030 (FN, 2023).

Bærekraftsmålene har blitt en viktig måte for bedrifter å kommunisere hvordan de jobber for å bedre bærekraften sin. Pwc kartla i 2021 hvordan de 100 største selskapene i Norge jobbet med bærekraft (Pwc 2021).

Av disse var det 74% som har vurdert et eller flere av FNs bærekraftsmål som vesentlige for sin virksomhet. Selskaper gir også tilgang til informasjon om sitt bærekraftsarbeid gjennom bærekraftsrapportering. Bærekraftsrapportering er nødvendig for at aktuelle interessenter skal kunne vurdere hvordan foretaket påvirker samfunn, miljø og hvordan bærekraft påvirker både risikovurderinger og beslutningsprosesser i bedriften (Finanstilsynet, 2020). Det er forventninger fra investorer, kunder og ansatte om at næringslivet må bidra i det grønne skiftet. Dersom bærekraft ikke inkluderes i forretningsstrategien, vil selskapene risikere å gå glipp av muligheter (PWC 2021).

Dette forskningsprosjektet tar utgangspunkt i finanstilsynets kartlegging av bedriftenes bærekraftsrapportering i 2020. Finanstilsynet ønsket å få svar på hva norsk næringsliv vektlegger i sitt bærekraftsarbeid. Resultatene fra denne kartleggingen viser at bedriftene er opptatte av å måle fremgang på kvantifiserte bærekraftsmål, men har liten innsikt i hvordan bærekraft påvirker deres risiko, og følgelig deres markedsverdi (Finanstilsynet, 2020). Få av foretakene rapporterte om finansielle konsekvenser av bærekraft – og klimarisikoer. Det tyder på at næringslivet ikke er bevisste

på hvordan endringer i rammevilkår, klimaendringer, og tap av naturmangfold kan påvirke bedriftens risiko og verdi.

Forskningsspørsmål

Med disse observasjonene som bakteppe ønsker jeg å kartlegge hvordan bedrifter tenker rundt egen bærekraftstrategi, hvordan de skaper verdi fra bærekraftsarbeidet sitt og hvordan de forholder seg til de eventuelle risikoene. For å kunne gi svar på dette er det nødvendig å vite hvordan bedriftene selv forstår bærekraft, hva de tenker om egen bærekraftstrategi, hvilke sammenhenger de selv ser mellom det å skape verdi og å drive bærekraftig samt hvordan de forholder seg til risikoene knyttet til begrepet. En rekke kvantitative studier på hvordan bærekraft verdsettes økonomisk har blitt gjort. De kvantitative studiene rapporterer at vurdering av grad av bærekraft er vanskelig. Følgelig er også verdien vanskelig å vurdere.

Målet med denne studien er å få innsikt i hvordan bedrifter knytter sammen verdiskapingen sin med bærekraft. For å gjøre dette brukes en kvalitativ metode, gjennom semistrukturerte intervjuer av ansatte i de aktuelle selskapene for å svare på følgende problemstilling:

Hvordan tenker næringslivet rundt egen bærekraftstrategi, risiko og verdi?

For å kunne besvare problemstillingen blir den delt opp i underproblemstillinger:

- *Hvilken forståelse har selskapet selv av bærekraft?*
- *Hvordan tenker næringslivet rundt bærekraftstrategien sin?*
- *Er det en sammenheng i bedriften mellom det å drive bærekraftig samtidig som man skaper verdi?*
- *Hva er sammenhengen mellom risiko og bærekraft?*

1.1 Avgrensinger

Problemstillingen er i utgangspunktet veldig bred, og for at det skal være mulig å gjennomføre prosjektet har jeg valgt å avgrense det til energisektoren. Energisektoren er ifølge Finanstilsynets (2020) kartlegging den sektoren som i størst grad produserer egne bærekraftsrapporter. De er samtidig en av de bransjene som i størst grad oppgir at de har koblet forretningsmodellen opp mot bærekraftstrategien. Energisektoren er også en av de sektorene med høyest andel som har prosesser for å håndtere, håndtere og overvåke risiko relatert til bærekraft (Finanstilsynet, 2020). Jeg anser dermed energisektoren som svært interessant for dette forskningsprosjektet. Finanstilsynets kartlegging inkluderer selskaper som produserer fossil energi. Jeg har valgt å forske på selskaper som produserer fornybar energi. Dette gjorde jeg fordi jeg i utgangspunktet tror at denne sektoren er mer bærekraftig,

og vil kunne gi innsikt i hvordan man knytter sammen verdiskapingen og bærekraftsarbeidet. Samtlige av individene intervjuet i dette forskningsprosjektet jobber i selskaper som produserer fornybar energi.

1.2 Oppbygning

I det kommende kapittelet vil oppgavens struktur bli presentert.

Kapittel 1 tar for seg bakgrunnsinformasjon om hvorfor denne problemstillingen ble valgt. Dette kapittelet tar for seg Finanstilsynets observasjoner i deres kartlegging av foretakenes bærekraftsrapportering. I underkapittel 1.1 vil avgrensninger gjort redegjøres for.

Kapittel 2 *Kunnskapsstatus* vil faglitteratur og eksisterende kunnskap knyttet til tematikken i oppgaven legges frem. Delkapittel 2.1 handler om bærekraft som konsept. 2.2 går igjennom litteratur om FNs bærekraftsmål. I delkapittel 2.3 fremlegges hvordan bedrifter jobber med bærekraft, og hvordan de knytter det opp mot verdiskaping. Videre følger kapittel 2.4, hvor litteratur angående hvordan markedet verdsetter bærekraft presenteres.

I kapittel 3 av oppgaven blir de metodiske valgene presentert og begrunnet. Tematisk analyse ble valgt i dette forskningsprosjektet. Semistrukturerte intervjuer gir mulighet for å undersøke fenomener på en dyp og grundig måte (Kvale & Brinkmann, 2015). Videre blir utvalget av intervjuobjekter presentert. De etiske betraktningene rundt metoden blir også diskutert i dette kapittelet. Utarbeidingen av intervjuguide, gjennomføring av intervjuer samt transkribering blir også lagt frem i dette kapittelet. Til slutt blir den tematiske analysen gått igjennom. Her går man igjennom hvordan de seks stegene i analysen har blitt gjennomført. I kapittel 4 *Resultater* blir resultatene fra den tematiske analysen presentert. Resultatene drøftes i kapittel 5 *Diskusjon*. Her vil også problemstillingene besvares på grunnlag av funnene gjort.

2. Kunnskapsstatus

I det kommende kapittelet vil litteratur angående bærekraft, FNs bærekraftsmål, bærekraft for bedrifter og verdsettelsen av bærekraft presenteres. Kapittelet vil gå igjennom den historiske utviklingen av bærekraftsfeltet, samt nåværende forskning. I arbeidet med kunnskapsstatusen har jeg ønsket å finne litteratur som er relevant for min problemstilling. Søkene har blitt gjort med problemstillingen som bakteppe. Søkene ble i stor grad gjennomført på engelsk, da søk på norsk ga få resultater. Eksempler på søkeord inkluderer «Sustainability», «Sustainable development goals», «Sustainable value creation» og «Sustainable energy production».

Nevnte søk har blitt gjort i databaser som *Oria*, *Google Scholar*, *Science Redirect* og *Web of science*. Søkeordene ble kombinert med AND, OR og NOT. Dette ble gjort for å snevre søkene.

2.1 Bærekraft som begrep

Bærekraft kan defineres på flere måter. Brundtlandkommisjonen definerte i 1987 bærekraftig utvikling som «en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov» (Brundtland, 1987). Dette er den mest kjente definisjonen av begrepet. Begrepet brukes i dag i mange sammenhenger. Det, kombinert med manglende utgreiing av hva begrepet betyr gjør at mange har en manglende forståelse for hva bærekraft inneholder. Moene (2020) argumenterer for at selv om begrepet blir mer brukt, har det mistet sitt opprinnelige innhold og det helhetlige perspektivet. Artikkelen *Næringslivet må bli bedre på bærekraft* forteller mer om dette. I denne artikkelen påpekes det at å definere bærekraft er vanskelig, da det er et tverrfaglig forskningsområde. Det at man i bærekraft knytter sammen menneskelige og naturlige systemer gjør at ulike aktører vil ha forskjellig forståelse av det. Dette gjør det vanskelig å innlemme bærekraft hos de respektive aktørene (Liljeroth, 2022).

Liljeroths (2022) artikkel stemmer overens med tilgjengelig forskning. Lien (2021) konkluderer med at det er store ulikheter i syn på bærekraft innad i en bedrift. Liens masteroppgave ble gjennomført ved intervjuer av 15 respondenter i en teknologibedrift. Formålet med forskningsprosjektet var å se på hvilke ulike syn på bærekraft som eksisterer blant en bedrifts interessenter (Lien, 2021). Som nevnt stemmer funnene i dette prosjektet overens med Liljeroths (2022) artikkel. Resultatene fra prosjektet viser at et flertall av de spurte mener det er krevende med så mange betydninger av bærekraft. Det var også ulike oppfatninger av begrepet. De fleste respondentene har god kunnskap om de miljømessige aspektene av bærekraft. Kunnskapen om de andre aspektene er mangelfull. Lien (2021) konkluderer med å anbefale tidligere involvering av interessenter i bærekraftsarbeid, samt økt søkelys på de

økonomiske og sosiale aspektene av bærekraft. Utover dette anbefales det også at bedriftene definerer og tydeliggjør hva bærekraft betyr for dem.

Artikkelen til Liljeroth (2022) samsvarer også delvis med Strømgren & Kollens (2022) funn. Dette forskningsprosjektet tar for seg i hvilken grad Statens vegvesen som byggherre kan bidra til å påvirke bærekraft i sine prosjekter. Prosjektet ble gjennomført gjennom semistrukturerte intervjuer med ansatte i Statens vegvesen. Resultatene i denne oppgaven viser at respondentene har god kunnskap om bærekraft. Det presiseres at kunnskapen varierer ut ifra hvilken stilling de har. Respondentene som hadde stillinger knyttet til bærekraft hadde bedre forståelse enn andre. Oppgaven presenterer også barrierer knyttet til bærekraftsarbeid. Målkonflikter, svak intern styring og kostnadsfokus nevnes som barrierer. Oppgaven konkluderes med å anbefale bl.a. å sette tydelige bærekraftsmål.

2.2 FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål blir omtalt som verdens arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Målene ble vedtatt i 2015. De ble vedtatt med en ny forståelse for at økonomi, ulikhet og miljø henger sammen i større grad enn tidligere trodd (FN, 2021).

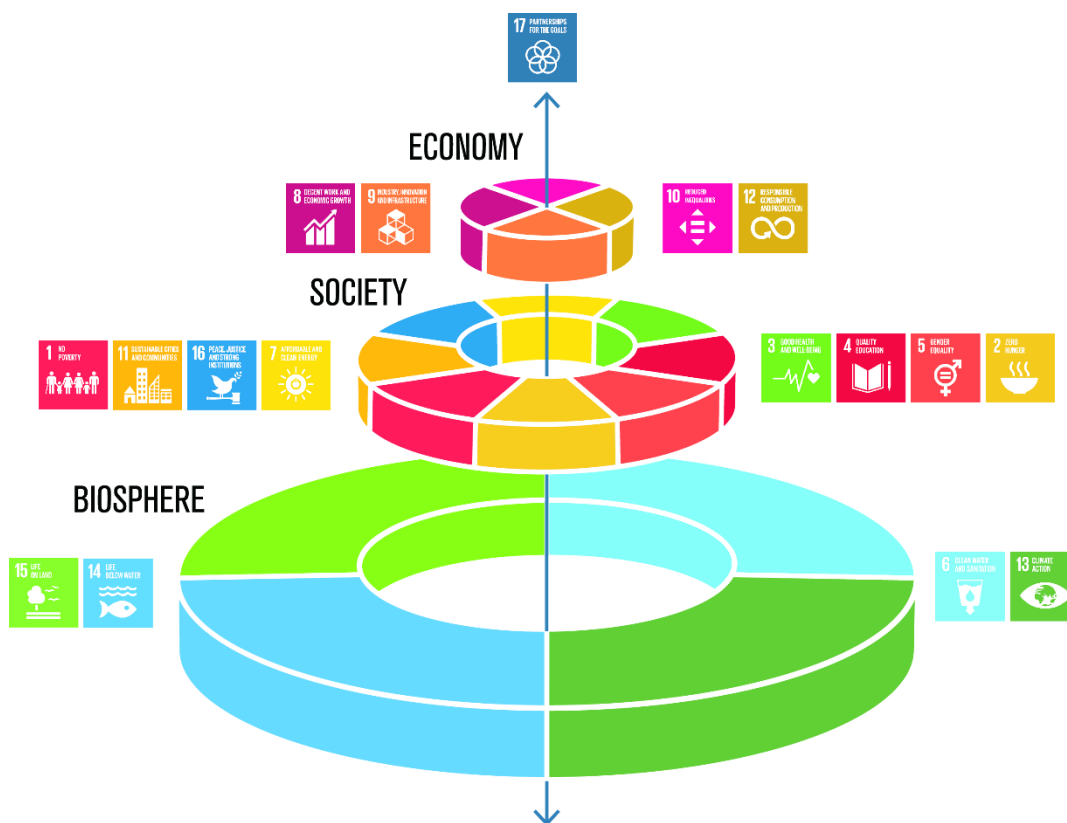
FNs bærekraftsmål består av 17 mål og 169 delmål. Hensikten med målene er å fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Et grunnprinsipp for bærekraftsmålene er at ingen skal utelates. Målene legger derfor spesiell vekt på sårbare mennesker som flyktninger og minoriteter (FN, 2023). Hvert enkelt bærekraftsmål har et eget fokusområde, f.eks. mindre ulikhet, utrydde fattigdom og livet i havet. Bærekraftsmålene vises i figur 1.

Figur 1 FNs bærekraftsmål (Hentet fra FN 2023)

FNs bærekraftsmål er gjeldende for alle land. I Norge er den med å forme politikk. I 2020 ble det vedtatt at en nasjonal handlingsplan for å nå bærekraftsmålene skulle utarbeides. Handlingsplanen går igjennom bærekraftsmålene og beskriver utfordringene for Norge (Regjeringen, 2021).

Bærekraftsmålene har blitt kritisert for å være vage, veike og verdiløse. Delmålene blir kritisert for å være uklare, i liten grad kvantifiserte og målbare. Det er heller ikke gitt tidspunkt for når de skal være oppnådd. Holden og Linnerud påpeker i sin artikkel «FNs bærekraftsmål – veike, vage og verdiløse?» at bærekraftsmålene ikke har en prioritert rekkefølge(Linnerud & Holden, 2022). Stockholm Resilience Center utarbeidet en modell av FNs bærekraftsmål. I denne er det et klart hierarki for hvordan målene bør prioriteres. I modellen er biosfæren det viktigste aspektet. Argumentet for dette er at selv om «alt henger sammen med alt», er det irrelevant dersom selve grunnlaget for sivilisasjon er ødelagt. Modellen knytter bærekraftsmålene til de tre dimensjonene av bærekraft. Den legger til grunn at biosfæren er grunnlaget for vår fortsatte eksistens og bærekraftig utvikling. Dette er igjen en forutsetning for økonomisk vekst(SRC, 2016). Modellen er illustrert i figur 2 under.

Graphics by Jerker Lokrantz/Azote

Figur 2 Stockholm Resilience Centre sin modell for bærekraftshierarki (Hentet fra SRC,2016)

2.3 Bærekraft for bedrifter

Siden bærekraft ble satt på agendaen av Brundtlandkommisjonen har det fått stor oppmerksomhet fra myndigheter, næringsliv og utdanningsinstitusjoner. René Dubos introduserte uttrykket «Tenke globalt, handle lokalt». Uttrykket understreker viktigheten av å jobbe lokalt for å bidra mot et globalt mål. I dette kapitlet vil ulike måter næringslivet kan bedre bærekraft og bidra mot det globale målet om bærekraftig utvikling legges frem. Ytterligere gjennomgås litteratur som forteller hvordan bærekraft kan påvirke verdiskaping i en bedrift. Holden og Linneruds (2021) typologi for hvordan ulike aktører i næringslivet forholder seg til bærekraft vil også presenteres.

Ifølge Tariq et al. vil bærekraftig drift kunne ha betydelig positiv påvirkning på bedriftens verdiskaping. Dette fordi god bærekraft skaper nye forretningsmuligheter, forbedrer omdømme og kan gi bedriften konkurransefortrinn. Konkurransefortrinnene oppstår da bærekraftige løsninger ofte fører til bedre ressursbruk og forbedrede prosesser. Dette vil på lang sikt redusere kostnader og øke effektiviteten (Tariq et al., 2017). Pujari et.al. har en tilnærmet lik forståelse. Pujari hevder i tillegg at god bærekraft vil kunne øke salgsinntekter (Pujari et al., 2003).

Som følge av den økte oppmerksomheten rundt bærekraft har begrepet Corporate Social Responsibility (CSR) oppstått. Den mest brukte definisjonen for CSR fremlegges av Dahlsrud (2008): *«Bedriftens samfunnsansvar er et konsept der selskaper integrerer sosiale og miljømessige problemstillinger i sin forretningsdrift og i samspill med sine interessenter på frivillig basis».*

Bærekraft kan regnes som integrert når det blir hensyntatt i beslutningsprosesser, er knyttet til verdiskaping og er iverksatt på alle nivåer i bedriften (Sroufe, 2017). Dahlsrud påpeker at utfordringen til næringslivet ikke ligger i å definere bedriftens samfunnsansvar. Bedriftens samfunnsansvar er en sosial konstruksjon i en gitt kontekst, og utfordringen er å ta dette videre inn i utviklingen av forretningsstrategi (Dahlsrud, 2008).

Målkonflikter

Det er ifølge Gulbrandsen (2015) veldokumentert at det er krevende å implementere endringer i en etablert organisasjon. Dette gjelder også når man skal utvide en bedrifts styringssystemer til å inkludere bærekraft. Et sentralt problem som oppstår i bærekraftsarbeid er målkonflikter mellom økonomisk vekst og miljøaspektet ved bærekraft. For at det skal være mulig å komme forbi målkonfliktene må de identifiseres, og problemene må løses (Pedersen, 2021).

At bærekraft er et flerdimensjonert konsept gjør også at det vil oppstå konflikter mellom målene. Når disse oppstår, vil man måtte inngå kompromiss og prioritere mellom målene. Det at bærekraftsmål har motstridende effekter gjør at det i mange tilfeller vil være umulig å finne en løsning som er tilfredsstillende for alle interessenter (Nechi et al., 2020).

Et viktig verktøy for å sikre bærekraftig utvikling er god intern styring. Konsulenthuset PricewaterhouseCoopers (PwC) har undersøkt hvordan den interne styringen påvirker iverksettelsen av bærekraft i en bedrift. Gode bærekraftstrategier er knyttet opp mot selskapets overordnede mål, og er en integrert del av strategien i selskapet (PwC, u.å). Bærekraft må integreres i alle ledd i organisasjonen. PwC nevner flere suksessfaktorer for en god implementering. Selskapet bør definere hva bærekraft betyr for selskapet, definere målsetninger, integrere det i forretningsstrategien og styring samt rapportere fremdrift på målsetninger. For å lykkes med bærekraftstrategien må ledelsen ta klart eierskap. Dette inkluderer å forstå drivere, muligheter og risikoer for bedriften. Ledelsen må forstå hvordan bærekraft kan påvirke økonomisk utvikling for selskapet (PwC, u.å).

Bedriftstyper

I en bedrift som er opptatt av verdiskaping finnes det ulike motiver for å sette bærekraft på agendaen. Holden & Linnerud (2020) deler bedriftene inn i fire kategorier. De skiller mellom bedrifter som har enten langsiktige eller kortsiktige perspektiver. Ytterligere skilles det mellom bedrifter som drives av et ønske om å enten tilegne seg fordeler eller unngå ulemper. Under vil deres typologi for de ulike bedriftstypene presenteres.

Bedriftstype 1: Bokholderen

Bokholderen har et kortsiktig fokus. Bedrifter av denne typen er risikoavers. Motivasjonen for bærekraft er i hovedsak drevet av et ønske om å unngå ulemper. Ulemper inkluderer økte kostnader, redusert markedsandel, tap av anseelse eller brudd på lover og regler. Disse bedriftene vil ikke være innovative i utvikling og teknologi, og vil heller avvente teknologiske og markedsmessige trender (Holden & Linnerud, 2021). Det er irrasjonelt å ha et større søkelys på å unngå ulemper enn å tilegne seg fordeler, i henhold til Nåverdiformelen som presenteres i kapittel 4.1.

Bedriftstype 2: Sjarmøren

Sjarmøren har likt bokholderen et kortsiktig fokus. Ledelsen er i motsetning til bokholderen opptatt av å utvikle fordeler. Dette oppnår de ved å ta en aktiv posisjon. På denne måten bygger de omdømme. Sjarmøren innfører reelle bærekraftstiltak, men vil i liten grad utsette seg for noen risiko for tap. Ved å gjøre det på denne måten oppnår bedriften tre ting samtidig; Innfrielse av bærekraftsmål, bedret omdømme og økt lønnsomhet.

Sjarmøren innser at bedriftens omdømme kan påvirke verdiskapningen. De ser at et godt omdømme kan gi fordeler i rekruttering av gode ansatte. På denne måten kan de styrke deres evne til å skape økonomisk merverdi. Bedrifter av denne typen villig til å omstille produksjon av produkter og tjenester i en bærekraftig retning for å kunne påvirke etterspørselen positivt (Holden & Linnerud, 2021).

Bedriftstype 3: Risikoforvalteren

Risikoforvalteren har et mer langsiktig og dynamisk perspektiv. Denne typen bedrifter er opptatt av usikkerhet. Risikoforvalteren er opptatt av å unngå ulemper. For å unngå ulemper jobber risikoforvalteren systematisk med kartlegging av usikkerhetsfaktorer knyttet til bærekraftig utvikling. Risikoforvalteren ønsker å forstå hvordan disse usikkerhetsfaktorene kan påvirke bedriftens risiko. De vil bygge robusthet mot hendelser som ikke garantert vil inntreffe, men som kan få store konsekvenser om de gjør det.

Bedriftene i denne kategorien forstår de mulige konsekvensene det kan ha å ikke ta hensyn til FNs bærekraftsmål. De vet at dersom de ikke skulle ta hensyn vil de kunne få dyrere finansiering og forsikring (Holden & Linnerud, 2021).

Bedriftstype 4: Entreprenøren

Entreprenøren er i liten grad risikoavers. Fokuser til entreprenøren ligger heller på de mulige oppsidene knyttet til bærekraftsmål. Dersom noe skulle skje som gjør det mulig å nå bærekraftsmålene vil entreprenøren være posisjonert til å kunne dra nytte av det. Entreprenøren er villig til å ta på seg risiko for å bidra til en positiv utvikling (Holden & Linnerud, 2021).

2.4 Verdssettelse av bærekraft

Bærekraft har gjennomgått en betydelig endring i oppfatning. Fra å være et negativt ladet begrep til å bli et område med store muligheter. De negative oppfatningene av risikoer og belønning finner man i størst grad i eldre kilder. Disse oppfatningene har begynt å endre seg, som man ser i litteraturen.

Tidligere så man på bærekraft som en byrde og et hinder for økonomisk vekst. Institusjonelle investorer har historisk sett tenkt at en bærekraftig investeringsstrategi vil involvere mindre avkastning og dårligere resultater (Eccles & Klimenko, 2019). I dagens samfunn, der forbrukere og investorer er mer opptatt av miljø og sosialt ansvarlig virksomhet, har bærekraft blitt en mulighet for bedrifter til å øke konkurranseevnen og skape innovasjon.

Eccles et al. fant i 2014 at selskaper som allerede på 1990 – tallet hadde prosesser for å måle, håndtere og kommunisere bærekraftsresultater utkonkurrerte selskaper som ikke gjorde det. Forfatterene hevder at bedrifter med god bærekraft vil utkonkurrere bedrifter som ikke har det på lang sikt (Eccles et al., 2014). Funnene i denne studien underbygges av Ioannou & Serafeim (2015). De demonstrerer det positive forholdet mellom gode bærekraftsresultater og god finansiell prestasjon (Ioannou & Serafeim, 2015).

Budsaratragoon og Jitmaneroj (2021) foretok en studie som kartla hvordan bærekraftsresultatene ville påvirke aksjeprisen på selskaper i Asia og stillehavsområdet. De fant at verdien av de forskjellige aspektene til bærekraft var inkonsistente i sin relevans for aksjepris. Kartleggingen fant også at foretak bør sette søkelys på alle dimensjonene ved bærekraft for å dra nytte av deres synergiske effekt. Kun den sosiale faktoren kunne vises å ha en positiv signifikant innflytelse på aksjeverdi. De andre faktorene hadde ikke signifikant forklaringskraft. Det tyder på at de forskjellige aspektene ved bærekraft prises ulikt av markedet. Kartleggingen avdekket også at investorer vektlegger bærekraft mindre når de økonomiske prestasjonene er svake (Budsaratragoon & Jitmaneroj, 2021).

Lo & Kwan (2017) undersøkte hvordan implementering av miljømessige, sosiale og styringsmessige bærekraftsinitiativer påvirker aksjeprisen til børsnoterte selskaper. Studien finner at markedet reagerer positivt på bærekraftsinitiativer. Det er imidlertid vanskelig for investorer å vurdere om en bedrift er bærekraftig, og hvilken verdi dette har. Forfatterne anbefaler selskaper å kommunisere verdien og avkastningen av disse initiativene for å oppnå større finansiell oppside av nevnte initiativer (Lo & Kwan, 2017).

Etsy & Winston (2008) hevder at selskaper som knytter bærekraft til forretningsstrategien sin vil være mer initiativrike og innovative enn konkurrenter. Innovasjon Norge stadfester dette synspunktet.

Innovasjon Norge hevder at bærekraft blir et stadig viktigere konkurransefortrinn for bedrifter.

Bedriftene som hensyntar bærekraft, er bedre forberedt på å håndtere de uforutsigbare

kreftene som påvirker markedene (IN, 2020). Gjennom å innovere produkter og tjenester etter kundens endrede behov vil bedriftene se økt omsetning. Godt posisjonerte selskaper vil kunne få høyere inntjening, lavere driftskostnader og lavere lånerenter (Etsy & Winston, 2008).

3. Metode

I kommende kapittel vil de metodiske valgene samt gjennomføringen av metoden for å svare på forskningsspørsmålet bli presentert. Kapitlet deles opp i delkapitler for å gi en strukturert gjennomgang av metoden. Innledningsvis vil jeg presentere teorien bak verdiskaping. Dette gjør jeg for å senere kunne sette funnene i lys av denne teorien. Det neste delkapitlet tar for seg valg av metode. Her vil jeg introdusere metoden og gi en begrunnelse for hvorfor denne metoden er valgt for prosjektet. I kapittel 3.3 *Utvalg* vil utvalget av respondenter fra selskapene forklart og begrunnet. Videre vil kapittel 3.4 ta for seg etiske betraktninger rundt metoden. Påfølgende kapittel tar for seg validitet og reliabilitet av forskning. Kapittel 3.6 blir utforming av intervjuguide og gjennomføring av intervjuene redegjort. Kapittel 3.7 tar for seg transkriberingsprosessen. I det siste delkapitlet vil gjennomføringen av den tematiske analysen presenteres.

3.1 Økonomisk teori

Verdiskaping kan defineres som økning i nåverdien til en investering. Dersom man tar utgangspunkt i nåverdimetoden kan verdiskaping måles som forskjellen mellom verdien av inntektene som skapes av en investering over tid og verdien av kostnadene knyttet til investeringen i samme tidsrom. Det tas også hensyn til diskonteringsrenten. Diskonteringsrenten er det avkastningskravet man stiller til en investering justert for risiko. Sagt på en annen måte er det pengene man anser som nødvendig for å være villig til å utsette seg for risikoen knyttet til investeringen. Nåverdiregelen tilsier at dersom summen av alle kontantstrømmene er større eller lik null skal man investere (Bøhren & Gjærum, 2016). Under følger nåverdiregelen samt en tegnforklaring.

$$NV = \sum_{t=0}^T \frac{K_t}{(1+r)^t} \geq 0$$

Figur 3 Nåverdiformelen illustrert

T er prosjektets levetid i antall år. K_t representerer netto kontantstrøm på tidspunkt t . Kontantstrøm referer til alle innbetalinger og utbetalinger ved gitt tidspunkt. I formelen er r avkastningskravet gitt i prosent.

Som man kan se i figur 3 kan verdiskaping skje på tre måter:

1. Økning av inntekter. Dersom inntekten vokser vil kontantstrømmen inn øke. Noen måter man kan oppnå økte inntekter på er gjennom økt salg, høyere priser på produktet man produserer eller ved å tilby nye produkter eller tjenester.

2. Reduksjon av kostnader. En reduksjon i kostnader vil føre til vekst av verdien til kontantstrømmen. Kostnadsreduksjon kan oppnås av økt effektivitet, bedre ressursstyring eller gjennom kostnadsbesparende tiltak.

3. Reduksjon av diskonteringsrente, representert av r i formelen over. Renten påvirkes av systematisk risiko, og forteller i hvor stor grad prosjektets verdi vil påvirkes av konjunkturer i markedet.

3.2 Valg av metode

Denne masteroppgaven er en kvalitativ studie i form av en tematisk analyse, hvor jeg gjennomfører semistrukturerte intervjuer på et utvalg respondenter. Kvalitativ metode gjennom intervjuer gir mulighet til å få intervjuobjektene forståelse av problemstillingen (Krumsvik, 2014). Etter gjennomførte intervju transkriberes de. Det benyttes så tematisk analyse for å tolke og analysere transkripsjonen. Tematisk analyse er en metode for å analysere og rapportere mønstre i dataen (Braun & Clarke, 2006). Gjennom denne metoden man en dypere innsikt i intervjuobjektets forståelse av bærekraft, bærekraftstrategi, hvordan de kobler sammen bærekraft og verdiskaping og sammenhengen risiko har med bærekraft.

Semistrukturerte intervjuer ble valgt for å kunne få dypere innsikt i intervjuobjektene refleksjoner rundt valgte problemstilling. For å kunne innhente informasjon om intervjuobjektene perspektiver, og hvordan de opplever ulike fenomen er intervjuer essensielt (Krumsvik, 2014).

Den semistrukturerte intervjuformen er et kompromiss mellom strukturerte og ustrukturerte intervjuer. I et strukturert intervju vil en ha klare spørsmål i et spørreskjema, mens et ustrukturert intervju ikke vil ha noen spørsmål forberedt på forhånd.

I semistrukturerte intervjuer er intervjuguide grunnleggende. I intervjuguiden har en åpne spørsmål. På denne måten unngår en å styre intervjuet i en retning, og lar i stor grad intervjuobjektet styre hvilken retning det tar. Dersom samtalen skulle bevege seg bort fra de temaene en ønsker å belyse vil spørsmålene i intervjuguiden kunne styre den tilbake.

3.3 Utvalg

I et kvalitativt forskningsprosjekt som dette er utvalget viktig for at prosjektet skal bli gyldig og pålitelig. Det er også viktig for å kunne gi et svar på valgte problemstilling. Kvale og Brinkmann (2015) hevder at antallet intervjuer avgjøres av hvor mange som trengs for å svare på det prosjektet ønsker å besvare. I Jacobsens bok *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (2015) understrekes viktigheten av datainnsamling i den tidlige fasen av forskningen. Forfatteren beskriver at resultatene i prosjektet vil reflektere hvor gode datainnsamlingen i den tidlige fasen er.

I denne oppgaven blir begrepet «respondenter» brukt for å beskrive personene som er blitt intervjuet.

Dette begrepet følger Jacobsens (2015) klare skille mellom respondenter og informanter. Jacobsen presiserer at respondenter er personer som har direkte kunnskap om det som undersøkes og som tilhører den gruppen som undersøkes. På den annen side er en informant en person som har kunnskap om det som undersøkes fra en annen rolle, men som ikke tilhører gruppen som undersøkes. Ved å bruke begrepet «respondenter», blir det klart at de som er intervjuet har førstehånds erfaring og kunnskap om det som undersøkes. De er derfor viktige kilder til informasjon i undersøkelsen.

I boken «Det kvalitative forskningsintervju» hevdes det at i en eksplorerende kvalitativ studie vil det være tilstrekkelig med mellom 5 og 25 respondenter. Jeg bestemte derfor at utvalget skulle bestå av 5 - 7 respondenter. Jeg hadde opprinnelig avtalt å intervju 7 respondenter. To av de mulige respondentene sluttet imidlertid å svare på E – post over en lengre periode. Når de igjen tok kontakt anså jeg det som for sent i prosessen. Jeg valgte heller å fokusere på gjennomføring av analysene. Respondentene er valgt ut ved å kontakte store selskaper i energisektoren, og deretter etterspørre personer som kan ha kunnskap om tematikken i prosjektet. Gitt det lave antallet respondenter gir ikke oppgaven grunnlag for å kunne generalisere for hele energisektoren.

Respondentene er enten bærekraftsansvarlige i sine respektive bedrifter, eller jobber tett med bærekraft i sitt daglige arbeid. Et flertall av respondentene har også god kjennskap til strategi. Respondentenes navn og stillingstittel utelates av hensyn til personvern. De vil derfor bli omtalt med bokstaver fra A – F.

3.4 Etiske betraktninger

Etiske overveielser spiller en viktig rolle i alle former for kvalitative studier, og at forskningsmetoden som brukes i prosjektet derfor reiser visse etiske problemstillinger som må håndteres på en forsvarlig måte. Etiske retningslinjer innen kvalitativ forskning fokuserer ofte på fire hovedområder: informert samtykke, konfidensialitet, konsekvenser og forskerens rolle. For å ivareta disse hensynene ble det gitt informasjon til respondentene gjennom et informasjonsskriv som ble sendt til dem i forkant av intervjuene. Dette informasjonsskrivet ga respondentene nødvendig informasjon om prosjektets formål og hvorfor de ble bedt om å delta, og sikret at deres deltakelse var frivillig. Videre ble det klargjort for respondentene at de når som helst kunne trekke seg fra undersøkelsen hvis de ønsket det. Dette ble gjort for å ivareta respondentenes rettigheter og sikre at studien utføres på en forsvarlig måte.

Det neste hovedområdet av etiske retningslinjer dreier seg om håndtering av personopplysninger i forskningsprosjekter. Når personopplysninger håndteres i forskning pliktes man å melde fra til Norsk senter for forskningsdata (NSD) for å sikre at personopplysningene behandles på en måte som ivaretar respondentenes rettigheter. Behandling inkluderer alt som blir gjort med personopplysningene, fra innsamling og registrering til publisering og arkivering.

Det er derfor viktig å få godkjenning fra NSD før man starter datainnsamling i et forskningsprosjekt. I dette tilfellet ble det sendt inn en søknad om godkjenning til NSD 12. januar 2023, og godkjenningen ble mottatt 7. mars 2023. Godkjenningen fra NSD bekrefter at forskningsprosjektet oppfyller kravene til behandling av respondentenes personopplysninger.

Det er avgjørende å beskytte respondentenes personvern og sikre at personopplysningene behandles på en måte som er i tråd med gjeldende lover og regler. Godkjenningen fra NSD er et viktig skritt i å sikre at forskningsprosjektet gjennomføres på en etisk og ansvarlig måte.

Det tredje hovedområdet innenfor etiske retningslinjer setter søkelys på mulige konsekvenser av en kvalitativ undersøkelse og hvordan disse kan påvirke respondentene. Det er viktig å veie mulige fordeler for respondentene og betydningen av den oppnådde kunnskapen mot risikoen for å påføre respondentene skade. Ved å følge retningslinjer knyttet til personvern og konfidensialitet mener jeg at begge deler er godt hensyntatt og at det er forsvarlig å gjennomføre prosjektet.

Det siste hovedområdet på forskerens rolle i forskningsprosjektet. Det er viktig å opprettholde strenge krav til vitenskapelig kvalitet og troverdighet i presentasjonen av resultatene. Det har blitt lagt stor vekt på å sikre nøyaktighet og representativitet i resultatene gjennom grundig transkribering og analysing av datamaterialet. Respondentene har også blitt tilsendt sitater for godkjenning, for å sikre at budskapet deres blir korrekt gjengitt.

3.5 Forskningskvalitet & reliabilitet

I et forskningsprosjekt er det viktig å vurdere forskningens validitet og pålitelighet.

Dataene i dette forskningsprosjektet vil bli samlet inn gjennom semistrukturerte intervjuer. Respondentene ble utvalgt på grunnlag av deres antatte forståelse for både bærekraft og strategi. Med dette bakteppet er det nødvendig å velge ut respondenter som tilhører ledelsen i de respektive bedriftene. Dette ble bestemt i samråd med min veileder. Utvalget vil sannsynligvis påvirke resultatene. Et utvalg hvor samtlige har god kjennskap til bærekraft og strategi vil kunne belyse problemstillingen på en god måte.

Vurdering av forskerens gjengivelse av data

Denne delen av vurderingen tar for seg om forskeren gjengir dataen på en sannferdig og god måte. Vurderingsprosessen her har to steg. I det første steget skal forskeren reflektere over om dataen blir representert på en god måte. Dette kan gjøres gjennom respondentvalidering og kritisk gjennomgang av resultatene. Respondentvalidering er viktig for å undersøke om respondentene i noen grad kjenner

seg igjen i resultatene (Jacobsen, 2015). Respondentvalidering kan gjøres på tre måter. Disse måtene er ved å konfrontere enkeltpersoner, validering gjennom grupper eller validering gjennom å sende respondentene en foreløpig rapport.

Neste steg i vurderingen er tidspunkt datainnsamlingen foregår på. Jacobsen (2015) understreker at dette er en essensiell faktor for den innsamlede dataens gyldighet. Dataene som blir samlet inn senere i innsamlingsfasen kan ofte anses som de beste. En svakhet ved dette perspektivet er at man sent i denne prosessen kan bli blind på nye elementer. Det kan føre til at man ser etter påstander og data som bekrefter de antagelsene man gjør seg i løpet av forskningsprosessen (Jacobsen 2015).

En siste viktig vurdering for forskningens gyldighet er å vurdere hvordan informasjonen kommer frem (Jacobsen, 2015).

Jacobsen (2015) foreslår å sikre gyldigheten til resultatene ved å undersøke om resultatene samsvarer med tidligere forskning i feltet. I tillegg til dette kan metodetriangulering være en effektiv måte å sikre validiteten til resultatene. Metodetriangulering innebærer å validere resultatene ved hjelp av andre metoder, eksempelvis spørreundersøkelser og observasjon (Jacobsen 2015).

Intern gyldighet er hvorvidt resultatene i et forskningsprosjekt anses som riktige (Jacobsen 2015). Den interne gyldigheten beskriver om resultatene fra forskningen gjenspeiler virkeligheten. For å vurdere den interne gyldigheten må forskeren gjennomføre tre steg:

1. Gir studieobjektene en sannferdig representasjon av virkeligheten
2. Gjengir forskeren dataen på en sannferdig måte
3. Reflekterer resultatene virkeligheten

Ekstern gyldighet handler om hvorvidt funnene fra en studie kan generaliseres for andre enn de undersøkte (Jacobsen, 2015). Generalisering kan deles inn i to typer. Den ene formen for generalisering handler om hvorvidt man kan generalisere resultatene til andre enheter i samme casen man gjør studier på.

For å kunne generalisere funnene ville det være nødvendig å gjøre en mer omfattende studie. Dette ville innebære et større antall respondenter. En generalisering vil være mer gjeldende desto flere respondenter man har (Jacobsen, 2015). Jacobsen beskriver også fenomenet *metning*. *Metning* er når man når et punkt hvor det ikke presenteres ny og relevant informasjon i nye intervjuer. Etter hvert i intervjuprosessen fikk jeg mindre ny informasjon for hvert intervju. Det er dog rimelig å anta at ved å gjennomføre flere intervjuer ville kunne fått flere funn og mer utdypende beskrivelser av fenomener. Funnene i denne oppgaven kan ikke sies å være generaliserbare, da metning ikke er oppnådd.

For å kunne generalisere funnene ville det være nødvendig å gjøre en mer omfattende studie. Dette ville innebære et større antall respondenter. En generalisering vil være mer gjeldende desto flere respondenter man har (Jacobsen, 2015). Jacobsen beskriver også fenomenet *metning*. *Metning* er når man når et punkt hvor det ikke presenteres ny og relevant informasjon i nye intervjuer.

Pålitelighet

Pålitelighet sier noe om reliabiliteten av resultatene og etterprøvbareheten til forskningen. Hvis man gjennom å utføre undersøkelsen på nytt får samme resultat er forskningen etterprøvbar. Reliabilitet vurderes ved å sammenligne andre uavhengige studier av det samme fenomenet (Halvorsen, 2003).

Reliabilitet innebærer også hvordan intervjueren påvirker intervjuobjektene. Dette kalles undersøkereffekten (Jacobsen, 2015). Dersom en intervjuer er aggressiv og pågående vil det kunne gi andre resultater enn en rolig intervjuer.

3.6 Intervjuguide og gjennomføring av intervju

En intervjuguide fungerer som et manuskript som gir struktur til intervjuet og sikrer at man dekker nødvendige emner (Kvale & Brinkmann, 2015). I semistrukturerte intervjuer brukes intervjuguiden som en oversikt over de emnene som skal dekkes, samt forslag til spørsmål som kan brukes til å utforske disse emnene. Selv om intervjuguiden gir en struktur til intervjuet, tillater semistrukturerte intervjuer også fleksibilitet til å avvike fra guiden og utforske emner som respondentene tar opp.

Spørsmålene i intervjuguiden var åpne for å unngå å legge føring på respondentene og gi dem frihet til å styre retningen av intervjuet. Dette gir respondentene mulighet til å uttrykke seg på sin egen måte og utforske sine egne erfaringer og perspektiver. For å få gode svar var jeg oppmerksom på å lage spørsmål som er relevante til problemstillingen til prosjektet. Alle intervjuene hadde samme intervjuguide som utgangspunkt. Dette var for å danne et sammenligningsgrunnlag. Intervjuguiden ble utarbeidet gjennom flere revisjoner før den ble ferdigstilt. Intervjuguiden ble delt inn i 4 hovedtemaer, vist punktvis under. Intervjuguiden i sin helhet kan leses i vedlegg 1.

Intervjuguidens struktur:

- Forståelse av bærekraft
- Respondentens tanker rundt egen bærekraftstrategi
- Hvordan bedriften tenker rundt bærekraft og verdiskapning
- Hvordan bedriften tenker rundt risiko og bærekraft

Intervjuguiden ble ikke tilsendt respondentene i forkant av intervjuene. Dette var for å få respondentenes umiddelbare og spontane reaksjoner på spørsmålene de ble stilt. På denne måten unngår man at respondentene formulerer svar på forhånd. Respondentene fikk tilsendt et

informasjonsskriv. Informasjonsskrivet tar for seg oppgavens problemstilling og formål. Det gir også respondentene en grundig beskrivelse av hvordan deres data blir håndtert, og hvilke tiltak som blir tatt for å sikre konfidensialiteten av nevnte data.

Intervjuene ble gjennomført digitalt. Tilgjengelig litteratur tilsier at den største utfordringen med digitale intervjuemetoder er å uttrykke empati og følelser (Tjønndal & Fylling, 2021). I et intervju der man stiller spørsmål om personlige eller sensitive tema ville det kunne redusert kvaliteten på intervjuet. Da dette forskningsprosjektet omhandler bedriftenes bærekraftstrategi, risiko og verdiskaping antar jeg at det ikke vil ha negative konsekvenser for hverken kvaliteten eller validiteten til prosjektet. Intervjuene ble gjennomført på Teams. Intervjuene ble tatt opp ved hjelp av opptaksfunksjonen i programmet. Det ble satt av 1 time til hvert intervju. Lengden på intervjuene varierte dog fra 30 – 60 minutter. Intervjuene ble gjennomført i perioden 01.03.2023 til 24.03.2023. Dersom jeg opplevde dårlig lyd eller bilde ba jeg respondentene gjenta seg, for å unngå at vesentlig informasjon ble utelatt fra intervjuet.

Intervjuene begynte med at jeg introduserte meg selv. Dersom respondentene ikke hadde lest informasjonsskrivet ble de informert om dets innhold. Jeg informerte også om at jeg ønsket å ta opp intervjuet før jeg satte i gang opptaket. Så snart opptaket ble satt i gang begynte intervjuet. Intervjuguiden var grunnlaget for intervjuet, men da det er rom for å vike fra den i et semistrukturert intervju lot jeg respondentene gjøre det om de ønsket. Mengden spørsmål var avhengig av respondentenes svar og kunnskap på temaene. Flere ganger fikk jeg svar på spørsmål som var i intervjuguiden uten at jeg hadde stilt spørsmålet. Rekkefølgen på spørsmålene varierte også. Dersom respondenten kom inn på et tema jeg hadde spørsmål om var det naturlig å stille oppfølgingsspørsmål knyttet til det temaet. Intervjuguiden ble i hovedsak brukt for å sikre at jeg var innom de temaene som var nødvendig å dekke, og som støtte når intervjuet stoppet opp.

3.7 Transkribering

Å transkribere betyr å omdanne en muntlig samtale til skriftlig tekst (Kvale & Brinkmann, 2015).

Hvert intervju ble transkribert samme dag som det ble gjennomført. Dette var for å begynne de innledende analysene, samt for å kunne være bedre forberedt til neste intervju. Å transkribere er en tidkrevende prosess, da det er avgjørende at intervjuene blir korrekt gjengitt. I arbeidet med transkribering var NVIVO et nyttig verktøy. NVIVO er en programvare som benyttes til tematisk analyse. Programvaren lar brukeren blant annet skru ned hastigheten på avspillingen, hvilket var veldig nyttig. Dette lot meg transkribere intervjuene fortløpende. Transkripsjonene er i stor grad ordrett det som ble sagt i intervjuene, men muntlig språk ble utelatt for bedre flyt i lesingen.

Eksempler på dette er ord som «liksom». Jeg valgte også å utelate uttrykk som ble brukt gjentagende

uten at de var nødvendige for samtalen, eksempelvis «på en måte», «i forhold til». Gjentakelser ble fjernet fra intervjuene. Hverken kroppsspråk eller toneleie ble tatt hensyn til i transkriberingene.

3.8 Tematisk analyse

Når transkriberingen var ferdig, hadde jeg en stor mengde data tilgjengelig. For å kunne se mønster i dataene brukte jeg tematisk analyse. Dette blir av Braun & Clarke (2006) beskrevet som en metode hvor man oppdager, analyserer og rapporterer både temaer og mønstre i kvalitativ data. Metoden blir av Braun & Clarke (2006) beskrevet som ideell for å få en tilgjengelig og teoretisk fleksibel tilnærming til analysen av de kvalitative dataene. Metoden gir rom for å innlemme ulike teoretiske perspektiver og tilnærminger i analysene. Dette kan bidra til å øke nøyaktigheten og dybden i analysen. Formålet med analysen er å identifisere, analysere og rapportere mønstre og temaer innenfor et valgt datasett. I mitt tilfelle var datasettet transkripsjonene fra intervjuene.

I dette prosjektet har jeg benyttet meg av en induktiv tilnærming. Dette er i motsetning til en teoretisk deduktiv tilnærming. Begge tilnærminger blir benyttet til tematisk analyse. Den teoretisk deduktive tilnærmingen er metode som er drevet av forskernes teoretiske eller analytiske interesse for et område. Denne tilnærmingen er kjent for å være eksplisitt analytikerdrevet og ofte referert til som en «Top – Down» tilnærming. Det vil si at man starter med en eksisterende teori eller problemstilling som man ønsker å undersøke. Den teoretisk deduktive tilnærmingen kan gi en mer detaljert analyse av enkeltaspekter av dataene. Dette er nyttig dersom man ønsker å teste en eksisterende teori, men kan gi grunnere analyser av dataen generelt enn det en induktiv tilnærming vil gi. I en induktiv tilnærming fokuserer man på dataene, og prøver gjennom observasjon og analyse å identifisere mønstre eller teorier (Braun & Clarke, 2006). Dette kan sammenlignes med *grounded theory*. I *Grounded theory* ønsker man også å oppdage eller danne teori ut ifra data (Hem, 2018).

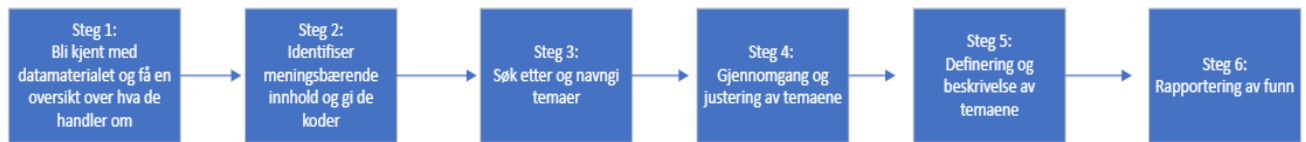
I en tematisk analyse er det viktig å bestemme om man vil benytte en semantisk eller latent tilnærming for å identifisere temaene. Semantisk tilnærming fokuserer på den konkrete betydningen av dataene og leter ikke etter noe ut over det som er sagt av respondentene. Dette betyr at analysen er begrenset til å identifisere temaer som er uttrykt direkte av respondentene i intervjuene eller undersøkelsen.

På den annen side går en latent tilnærming utover det semantiske innholdet i dataene. Analysen søker å identifisere de underliggende ideene, antakelsene og ideologiene som ligger bak respondentenes uttalelser. Det krever en dypere analyse av dataene og en mer avansert metodologi for å avdekke de skjulte temaene. I dette forskningsprosjektet har det blitt valgt å bruke en semantisk tilnærming. Dette betyr at analysen kun fokuserer på det som er uttrykt direkte av respondentene i intervjuene.

For å gjøre arbeidet med tematisk analyse enklere brukte jeg NVivo. NVivo er et analyseprogram som lar en strukturere og systematisere datamateriale. Programmet gjorde det enklere å kode og tematisere intervjumaterialet. Selve analysene ble påbegynt under intervjuene. Jeg skrev ned stikkord dersom

intervjuobjektene sa noe jeg anså som relevant for problemstillingen, og gjorde meg innledende tanker rundt mulige koder.

Tematisk analyse har ifølge Braun & Clarke (2006) seks steg. Disse seks stegene skjer ikke nødvendigvis lineært. Metoden er en gjentakende prosess hvor man må gå frem og tilbake mellom de ulike stegene. De ulike stegene illustreres i figuren under.

Figur 4 : Stegene i tematisk analyse (Illustrert av Samnøy)

Steg 1: Gjennomgang av datamaterialet

Det første trinnet i gjennomføringen av en tematisk analyse er å bli kjent med og fordype seg i de innsamlede dataene. Fordi jeg gjennomførte intervjuende og transkriberingen hadde jeg allerede på dette stadiet opparbeidet meg kunnskap og analytisk innsikt om nevnte data. Jeg brukte også mye tid på å lese transkripsjonene gjentatte ganger. Dette for å få en dypere forståelse av datamaterialet. Jeg noterte også ned foreløpige ideer om mulige koder.

Steg 2: Koding

Steg 2 handler om å danne koder fra dataene. Disse kodene er ikke endelige, men et innledende arbeid. Prosessen med å kode datamateriale kan også kalles kategorisering. Selve kodingen gjør man ved å knytte ett eller flere ord opp mot et stykke tekst. Kodingen gjør det mulig å analysere og trekke ut temaer fra dataene (Kvale & Brinkmann, 2015).

For å gjennomføre kodingen ble alt datamateriale grundig gjennomgått. Hvert element fikk like stor oppmerksomhet. Jeg kartla her aspekter som var relevante for problemstillingen min på tvers av datamaterialet, og hvert enkelt element fikk lik oppmerksomhet og fokus. Ved å tilnærme meg datamaterialet systematisk unngikk jeg å gå glipp av noe som kunne være relevant for problemstillingen. Arbeidet jeg gjorde på dette stadiet var med å legge grunnlaget for tematiseringen i det tredje steget. I kodingen tok jeg med nærliggende data der det var nødvendig for å sette uttalelsene

i kontekst. Det å ta ting ut av kontekst er nevnt av Bryman (2001) som en risiko tilknyttet kodingen. Det er viktig å påpeke at kodene som ble generert i dette stadiet ikke var endelige. Disse kodene var foreløpige, og ble senere i analysen videreutviklet og justert.

I denne delen av kodingen la jeg ingen begrensninger på hvor mange koder jeg lagde. Dette ble gjort for å fange opp alle dataelementer som kunne være relevant for å svare på problemstillingen.

Kodingen ble gjort i samme rekkefølge som intervjuene. Når alle intervjuene var ferdig kodet hadde jeg 36 koder. Disse ble så gjennomgått for å slå sammen koder dersom det var overlapp. Eksempelvis ble koden *Klimarisiko* innlemmet i *Bærekraftsrisiko*. Mange tekstsegmenter var naturlig å knytte til flere koder. I det videre arbeidet ble noen av de innledende kodene sløyfet. Dette var fordi de enten ikke var relevante for problemstillingen eller fordi jeg anså de som overlappende med andre koder.

Noen koder fikk også nye navn for å favne bredere enn det de i utgangspunktet gjorde. I tabellen under er noen av de innledende kodene illustrert med tilknyttede tekstsegmenter.

Tabell 1 viser innledende koder med tilknyttede tekstsegmenter

Kode	Tekstsegment
Integrasjon av bærekraft	«Vi arbeider med å få bærekraft fullstendig integrert i konsernstrategien, det skal være en bærekraftig strategi. Den blir fulgt opp på samme måte som en vanlig konsernstrategi vil følges opp. Du har virksomhetsstyringsprosesser i målkort, og oppfølging i foretaksstyringsrapporter til styret, årlige evalueringer gjennom strategiprosesser, og så har du oppfølging av spesifikke mål, og det tar jo ulike former.» (A)
Behov for tydelige mål	Enda mer integrering i strategien, at målene våre ble tydeligere. Det ser vi jo åpenbart at det er noe av det viktigste vi skal gjøre nå. At vi må bli veldig tydelig på målene. For organisasjonen vår bør det være helt klart når man sitter og gjør en vurdering av investering eller reinvestering. Du har noe som er billig, og noe som er bærekraftig bedre. Hvordan skal du veie de i forhold til hverandre? (A)
Bærekraftig verdiskaping	Hvis vi snakker om bærekraftsmål 7, ren energi til alle så definitivt ja, det er helt klart økonomiske fordeler med at vi produserer mer fornybar energi, men hvis vi snakker om bærekraftsmål 15, livet på land så definitivt nei.(C)
Fokus på klima og miljø	I alle målene våre så handler det om E-en i ESG begrepet, altså Environment. Vi har ikke pekt ut noen sosiale mål, vi har ikke pekt likestilling og menneskerettigheter. På de områdene har vi diskutert oss frem til at i Norge er det veldig godt organisert på de områdene, og de lovpålagte kravene er veldig strenge. Vår verdi er at vi skal etterleve de lovpålagte kravene, f.eks arbeidsmiljøloven. Hvis vi gjør det, så driver vi ikke med sosial dumping, så tillater vi ikke trakkasering og mobbing osv. Så den sosiale biten er viktig for oss, men vi har ikke pekt ut mål fra FNs bærekraftsmål på det området, fordi det er godt ivaretatt i lovgivningen.(D)

Steg 3: Søking etter temaer

I en tematisk analyse er det tredje steget avgjørende for å kunne identifisere temaene som kan gi en innsikt relatert til problemstillingen. I denne fasen så jeg vekk ifra de enkelte kodene, og så isteden etter mønstre og sammenhenger mellom de ulike kodene. Å finne temaer innebærer å organisere lignende koder sammen og å finne mulige sammenhenger mellom de (Braun & Clarke, 2006).

Dette steget var svært omfattende, da det krevde nøye vurderinger om hvordan de ulike kodene kunne slås sammen for å danne temaer. Braun og Clarke (2006) anbefaler å bruke visuelle hjelpemidler i denne fasen av tematiseringen. Jeg brukte programvaren NVivo for å lage tankekart og dermed forenkle jobben. Dette verktøyet lot meg visualisere hver enkelt kode og knytte de til aktuelle temaer. I løpet av dette arbeidet begynte jeg også å få en fornemmelse av betydningen av de ulike temaene. Ingen koder ble forkastet i løpet av dette arbeidet, da neste steg i analysen er en grundig gjennomgang av temaene- I dette steget vurderer man gyldigheten til temaene og hvorvidt noen må forkastes eller foredles. Ved utgangen av dette stadiet satt jeg igjen med 27 koder fordelt på 6 temaer.

Temaene med de tilhørende kodene kan ses i tabell 2.

Tabell 2 Viser foreløpige temaer med tilhørende koder

Tema 1	Bærekraftsforståelsen er god, men viktigheten av de ulike aspektene er ulik
	Forstår de tre dimensjonene av bærekraft Fokus på klima og miljø Bærekraft har blitt mer nyansert Bredde i bærekraft
Koder:	Økt fokus på bærekraft generelt Økt fokus på sosial bærekraft Forbedringspotensiale i bærekraftsarbeidet Tenke globalt, handle lokalt Godt funderte bærekraftsmål
Tema 2	Bærekraftstrategien fremstår godt integrert, men det trengs tydeligere mål
	Tilrettelegge for bærekraft Behov for kompetanse om bærekraft
Koder:	Vanskelige beslutningsprosesser Fordele ansvar for bærekraft i hele organisasjonen Behov for tydelige mål Integrasjon av bærekraft
Tema 3	Bedriftene skaper verdi gjennom bærekraft, ikke nødvendigvis som følge av bærekraftsarbeidet
	Fornybar energi i vekst
Koder:	Bærekraft som konkurransefordel Bærekraftige forretningsmuligheter Bærekraft påvirker kostnader
Tema 4	Bærekraftsarbeidet blir i stor grad drevet av ytre krav
Koder:	Ønske om å ligge i forkant Ytre krav som driver for bærekraftarbeid
Tema 5	Bærekraftsrisiko blir i økende grad hensyntatt
Koder:	Hensyn til bærekraftsrisiko Utfordringer med bærekraft i verdikjeden
Tema 6	Bærekraft er preget av målkonflikter
	Begrensninger for bærekraft
Koder:	Konflikt mellom bærekraft og økonomi Konflikt mellom klima og natur Dilemmaer i forbindelse med bærekraft

Steg 4 : Kritisk gjennomgang av temaer

I dette stadiet må forskeren kritisk gå igjennom de initielle temaene. Gjennomgangen foregår på to nivåer av avgrensning (Braun & Clarke, 2006). I det første nivået analyserer man hvert sitat til kodene, før man i det neste steget gjør det samme for hele datasettet. I det andre nivået løfter man blikket fra enkeltsitater. Dette steget gjøres for å sørge for at temaene gjenspeiler det datamaterialet tilsier (Braun & Clarke, 2006). I dette arbeidet var jeg obs på at dataen i temaene skal ha en sammenheng og være meningsfulle. Det er også viktig at det er tydelige skiller mellom de ulike temaene (Braun & Clarke, 2006).

Det første nivået innebar å lese igjennom de ulike kodene for hvert tema og vurdere om de utgjorde et sammenhengende og meningsfylt mønster. I denne prosessen var jeg kritisk til om de ulike utdragene var kodet til riktig kode. Enkelte av utdragene passet ikke inn i temaene selv om koden gjorde det. Jeg måtte derfor vurdere om det var temaet eller datautdragene som var kilden til problemet. Dette gjorde at flere av kodene ble gitt nye navn og flyttet. Enkelte koder ble fjernet helt. Etter at dette arbeidet var ferdig følte jeg at temaene reflekterte mønstrene i kodematerialet på en god måte.

I det andre nivået var formålet å sikre at hvert tema var gyldig i forhold til datamaterialet de bygger på. Kodingen og genereringen av temaer kan i følge Braun & Clarke (2006) fortsette i evigheten. Nettopp derfor var det viktig at jeg tok arbeidet videre til neste steg i analysene etter gjennomgang av hvert tema. Jeg hadde da en god forståelse for hva temaene innebar, hvordan de henger sammen og hvilke store linjer det er i dataene.

Når steg 4 var ferdig satt jeg igjen med 25 koder fordelt på 6 temaer. I løpet av dette steget ble det gjort noen endringer i temaene. Disse endringene er vist under.

- I tema 1 ble koden *Bredde i bærekraft* innlemmet i koden *Forstår de tre dimensjonene av bærekraft*. Koden *Økt fokus på sosial bærekraft* ble innlemmet i *Økt fokus på bærekraft generelt*.
- Tema 2 ble delt opp. Koden *Behov for tydelige mål* ble flyttet til *Bærekraftsarbeidet er preget av målkonflikter*. Temaets navn ble endret fra *Bærekraftstrategien fremstår godt integrert, men det trengs tydeligere mål* til *Bærekraftstrategien fremstår godt integrert*

- Tema 3 *Bedriftene skaper verdi gjennom bærekraft, men ikke nødvendigvis som følge av bærekraftsarbeidet* ble endret til *Bedriftene skaper bærekraftig verdi i stor grad på grunn av sektoren de tilhører*.
- Tema 5 ble endret fra *Bærekraftsrisiko blir i økende grad hensyntatt* til *Bærekraftsrisiko blir i økende grad vektlagt*
- Tema 6 ble endret fra *Bærekraft er preget av målkonflikter* til *Målkonflikter er en barriere for bærekraftsarbeid*.

Steg 5: Definerings og beskrivelse av funn

Det femte steget i en tematisk analyse er å definere, avgrense og gi temaene endelige navn. Dette innebærer å finne det vesentlige i hva hvert tema handler om og å gi de konsise, slagkraftige navn. Navnene er viktige for at leseren skal få en følelse av hva temaet omhandler ved å lese det (Braun & Clarke, 2006).

I denne prosessen brukte jeg tid på å foredle og tydeliggjøre temaene. For å gjøre dette ble det lagt stor vekt på avgrense innholdet i temaene for å unngå at de ble for varierte og sammensatte. Dette arbeidet var sammenfallende med forrige steg, og de aktuelle endringene er omtalt i oversikten over. Under kan man se en oversikt over de foreløpige og endelige temaene etter henholdsvis steg 3 og 5. Videre følger en oversikt over de endelige temaene med tilhørende koder.

Tabell 3 viser foreløpige og endelige temaer

Tema nr. etter tredje steg	Foreløpig tema	Tema nr. etter femte steg	Endelig tema
Tema 1	Bærekraftsforståelsen er god, men viktigheten av de ulike aspektene er ulik	Tema 1	Bærekraftsforståelsen er god, men viktigheten av de ulike aspektene er ulik
Tema 2	Bærekraftstrategien fremstår godt integrert, men det trengs tydeligere mål	Tema 2	Bærekraftstrategien fremstår godt integrert
Tema 3	Bedriftene skaper verdi gjennom bærekraft, ikke nødvendigvis som følge av bærekraftsarbeidet	Tema 3	Bedriftene skaper verdi i stor grad bærekraftig verdi på grunn av sektoren de tilhører
Tema 4	Bærekraftsarbeidet blir i stor grad drevet av ytre krav	Tema 4	Bærekraftsarbeidet blir i stor grad drevet av ytre krav
Tema 5	Bærekraftsrisiko blir i økende grad hensyntatt	Tema 5	Bærekraftsrisiko blir i økende grad vektlagt
Tema 6	Bærekraft er preget av målkonflikter	Tema 6	Målkonflikter er en barriere for bærekraftsarbeid

Tabell 4 viser endelige tema med tilhørende koder

Tema 1	Bærekraftsforståelsen er god, men viktigheten av de ulike aspektene er ulik
	Forstår de tre dimensjonene av bærekraft Fokus på klima og miljø Bærekraft har blitt mer nyansert
Koder:	Økt fokus på bærekraft generelt Forbedringspotensiale i bærekraftsarbeidet Tenke globalt, handle lokalt Godt funderte bærekraftsmål
Tema 2	Bærekraftstrategien fremstår godt integrert
	Tilrettelegge for bærekraft Behov for kompetanse om bærekraft
Koder:	Vanskelige beslutningsprosesser Fordele ansvar for bærekraft i hele organisasjonen Integrasjon av bærekraft
Tema 3	Bedriftene skaper bærekraftig verdi i stor grad på grunn av sektoren de tilhører
	Fornybar energi i vekst Bærekraft som konkurransefordel
Koder:	Bærekraftige forretningsmuligheter Bærekraft påvirker kostnader
Tema 4	Bærekraftsarbeidet blir i stor grad drevet av ytre krav
	Ønske om å ligge i forkant Ytre krav som driver for bærekraftarbeid
Koder:	
Tema 5	Bærekraftsrisiko blir i økende grad vektlagt
	Hensyn til bærekraftsrisiko Utfordringer med bærekraft i verdikjeden
Koder:	
Tema 6	Målkonflikter er en barriere for bærekraftsarbeid
	Begrensninger for bærekraft Konflikt mellom bærekraft og økonomi
Koder:	Konflikt mellom klima og natur Dilemmaer i forbindelse med bærekraft Behov for tydelige mål

Steg 6: Rapportering av funn

Det siste steget i en tematisk analyse er rapportering av funnene som er gjort gjennom analyseprosessen (Braun & Clarke, 2006). Da disse resultatene er resultatene i forskningsprosjektet vil de bli presentert i et eget kapittel.

4. Resultater

I det kommende kapittelet vil resultatene fra den tematiske analysen fremlegges. Kapittelet har et delkapittel for hvert tema. Temaene vil her underbygges med sitater fra intervjuene.

4.1 Bærekraftsforståelsen er god, men viktigheten av de ulike aspektene er ulik

Funnene fra analyseprosessen tyder på at samtlige respondenter har en god forståelse for hva bærekraft innebærer. Når respondentene ble spurt om hva de legger i bærekraft refererte et flertall til de tre dimensjonene av bærekraft. Flere respondenter påpeker viktigheten av trippel bunnlinje. Respondent A uttaler:

«For meg er bærekraft hele bredden i ESG – begrepet. Både natur, miljø og klima, sosial bærekraft og økonomi. Alt dette må henge sammen. Vi har et utvalg av FNs bærekraftsmål som er viktigst for oss å følge opp. Mye av det har med klima og naturmangfold å gjøre. Vi er aktivt ute i naturen, men også i forhold til leverandørene våre. At folk blir tatt godt vare på. Åpenhetsloven får en stor påvirkning på det. Vi prøver å ha hele bredden» (A)

Resultatene viser at bærekraftsforståelsen til et flertall respondentene har samme opphav.

Respondentene peker på Brundtlandkommisjonen og FNs bærekraftsmål som grunnlag for deres forståelse for begrepet. En respondent pekte på Brundtlandkommisjonens definisjon som grunnlag for deres bærekraftsforståelse. Ytterligere påpeker den samme respondenten at FNs bærekraftsmål er et rammeverk som gir bedriften en forståelse av hva utfordringene er, og hvordan de som bedrift kan påvirke gjennom å løse utfordringene.

En respondent påpeker at bærekraft er et slitt og krevende begrep. Respondenten mener at begrepet i seg selv ikke er det viktigste, men hva innholdet faktisk er. Flere respondenter retter kritikk mot at begrepet bærekraft ofte blir brukt uten virkelig innhold. En respondent sier dette:

«En annen refleksjon er at for mange er det kanskje vanskelig å forstå hva bærekraft er. Det er jo alt og ingenting på samme tid, så hva betyr det egentlig? Der ligger mye av jobben vår, å få tydeliggjort, det å få mobilisert folk slik at de kjenner at dette er min rolle i det, sånn kan jeg bidra.» (B)

Fokusområdene for bærekraft er ulik hos de forskjellige respondentene. Flere respondenter påpeker at klima og miljø – aspektet ved bærekraft har vært det viktigste for dem. Dette aspektet har vært startpunktet for bærekraftsarbeidet. Den sosiale delen av bærekraft er noe som de senere årene har blitt viktigere for enkelte respondenter. Respondent F sier dette om sosial bærekraft:

«Så har vi vel kanskje de siste årene begynt å jobbe med de sosiale aspektene ved bærekraft også. Nå har jo ikke jeg vært her så lenge, men mitt inntrykk er at det har vært på miljøsidan til å begynne med, så har man nå begynt å jobbe med S-en i ESG begrepet.» (F)

Andre respondenter anser det sosiale aspektet som den viktigste delen av bærekraft for deres bedrift, og peker på en dreining i hvor viktig denne delen er:

«Hvis du ser på vesentlighetsmatrisene og årsrapporten så er det som står i den øverste kvadranten så er det helse og sikkerhet. Det aller viktigste for oss fokuset og hensynet til at ansatte, at de kommer seg hel hjem fra jobb. At vi unngår alvorlige hendelser for våre ansatte. Når det er sagt, så har mye av fokuset i vår funksjon gått på klima og miljø. Mye klimagassutslipp, gjerne fordi det har vært et område som ikke har vært naturlig adressert i andre funksjoner i bedriften. Nå ser vi det at påvirkningen på menneskerettigheter og arbeidsforhold er noe som settes mer og mer fokus på, og er en driver for hvordan bærekraftsarbeidet utvikler seg hos oss også. Det er en dreining der, i markedet generelt.» (B)

Et flertall av respondentene sier at klima og miljø-aspektet er det viktigste. En respondent uttaler at de sosiale aspektene ved bærekraft er godt ivaretatt gjennom eksisterende lovgivning, og at det derfor ikke er et fokusområde for dem. Sitat følger:

«I alle målene våre så handler det om E-en i ESG begrepet, altså Environment. Vi har ikke pekt ut noen sosiale mål, vi har ikke pekt likestilling og menneskerettigheter. På de områdene har vi diskutert oss frem til at i Norge er det veldig godt organisert på de områdene, og de lovpålagte kravene er veldig strenge. Vår verdi er at vi skal etterleve de lovpålagte kravene, f.eks. arbeidsmiljøloven. Hvis vi gjør det, så driver vi ikke med sosial dumping, så tillater vi ikke trakassering og mobbing osv. Så den sosiale biten er viktig for oss, men vi har ikke pekt ut mål fra FN's bærekraftsmål på det området, fordi det er godt ivaretatt i lovgivningen.» (D)

4.2 Bærekraftstrategien fremstår godt integrert

Gjennom analyseprosessen har respondentene gitt uttrykk for at bærekraftstrategien til bedriftene i høy grad er innlemmet i organisasjonene. Flere respondenter har gitt uttrykk for at bærekraft er noe som blir tatt hensyn til på flere nivåer i bedriftene. Flere mener at er gjennom å integrere bærekraftsarbeidet man får gode resultater. Respondent B formidler:

«Vår funksjon er en integrert konsernstrategi og bærekraftsfunksjon. I vår funksjon har vi bl.a. ansvar for utarbeidelse og oppdatering av konsernstrategien. I tillegg er det det som går på konsernfelles bærekraftsarbeid. Det er kanskje en av de grunnene til at jeg falt veldig for den jobben jeg har nå. Det er fordi jeg tenker at det er helt riktig måte å sette det opp på. Strategi og bærekraft er de to tingene som hører sammen. Bærekraftsarbeidet burde ikke legges bort i en kommunikasjon eller HR - funksjon. Det bør integreres i strategien, slik at man virkelig får dypt virkende og skikkelige, får tatt hensyn på en god måte.» (B)

Samme respondent mener også at kulturen i hans bedrift er særskilt:

«Jeg tror vi har en helt unik kultur i bedriften, fra de som jobber som montører til konsernsjef, det er stor støtte og oppslutning rundt disse initiativene og dette fokuset, helt inn til styrerommet. Dette er prioritert, det er fokus, det kan du lese av oppsummeringen av konsernstrategien vår, det er ganske tydelig.» (B)

Det fremstår også som at et flertall bedriftene har integrert dette på en god måte. Respondentene mener at det å integrere bærekraftstrategien i konsernstrategien gjør at man får økt oppmerksomhet rundt bærekraft. Respondent C sier følgende om oppfølgingen av bærekraftstrategien:

«Der er vi jo på en måte litt heldig da når man har den implementert i konsernstrategien, så er det litt flere som har opptatt av den. Så sånn sett så var jeg veldig glad for at de 2 henger så mye sammen, men det gjør det jo også ganske mye mer omfattende å følge opp. Hadde det vært en bærekraftstrategi, så var det på en måte mitt ansvar å følge opp, mens konsernstrategien så har vi veldig mange som er med» (C)

Flere av respondentene ønsker å få bærekraft til å bli noe man er opptatt av på alle nivåer i organisasjonen. De ønsker kompetanse og oppmerksomhet om bærekraft i flere ledd. Respondent D gir eksempel på hvordan de prøver å gjøre dette:

«Så er vi opptatt av hvordan vi skal få alle i bedriften opptatt av bærekraft, både i jobb og privat. Da har vi hatt foredrag med klimastiftelsen. De hadde foredrag for oss, og så har vi bestilt et nanokurs av dem. Der lærer man mye om bærekraft og klimapåvirkninger. Etter det hadde vi en kunnskapskonkurranse for alle ansatte, hvor vinneren fikk abonnement på elsykkel i et år. Sånn prøver vi å engasjere alle.» (D)

Respondent D forteller også initiativer for å få bærekraft på agendaen i prosjekter. De har utarbeidet en sjekklister for bærekraft hvor man må ta stilling til bærekraft i hvert enkelt spørsmål. På denne måten innlemmes bærekraft i beslutninger i bedriften. Respondenter ytrer:

«Vi har jo jobbet ut et Excel-ark hvor de fire målene våre står. Innenfor de fire målene så har vi kanskje 20 - 30 spørsmål som prosjektleder skal stille seg. Disse er knyttet til bærekraftige løsninger. Man skal vurdere den beste løsningen. Så er det ikke sikkert at den beste løsningen alltid blir valgt, men man skal alltid gjøre det, og man skal ha en bevisst beslutning i forhold til om vi gjør et tiltak eller om vi lar være.» (D)

4.3 Bedriftene skaper bærekraftig verdi i stor grad på grunn av sektoren de tilhører

Et flertall av respondentene er enige om at det er en sammenheng mellom det å drive bærekraftig og å skape verdi. Den skapte verdien kan deles inn i tre kategorier: Økt inntjening, reduserte kostnader eller redusert risiko. Under intervjuene har samtlige måter blitt nevnt.

I løpet av intervjuene ble det klart at bedriftene i stor grad tjener penger på det å drive bærekraftig gjennom å produsere ren, fornybar energi. Når respondentene ble spurt om hvordan koblingen mellom det å skape verdi og å drive bærekraftig peker et flertall på produktet de produserer. Bedriftene produserer fornybar energi, og det er dermed en klar sammenheng mellom de to. Respondent D ytrer dette på spørsmål om det finnes en sammenheng:

«Det er det absolutt. Det har jo veldig mye med produktet vi leverer å gjøre. Produktet vårt er ren energi, så det er jo et fantastisk produkt.» (D)

Økt inntjening

Flere av respondentene uttaler at det oppstår muligheter for å øke inntjeningen til bedriftene som følge av bærekraftsarbeidet de gjør. De nevner nye bærekraftige forretningsmuligheter som oppstår tilknyttet bærekraftsarbeidet. En respondent nevner det å bidra til at kunder er klimanøytrale som et eksempel:

«Noe av det som skaper muligheter er at det er veldig mange som ønsker å være klimanøytrale. Da oppstår det muligheter delvis i forhold til salg av opprinnelsesgarantier, men også i forhold til å forvalte solkraft på tak.» (A)

En annen respondent peker på det grønne skiftet som en årsak bak det økte mulighetsrommet de opplever. Økt behov for både elektrisitet og ren energi skaper forretningsmuligheter for selskapet. Respondenten formidler:

«Ikke som følge av bærekraftsarbeidet nødvendigvis, men som følge av den omstillingen samfunnet er inne i, med økt elektrifisering. Vi har en innovasjonsavdeling som jobber veldig mye med å satse på muligheter i det grønne skiftet. Vi opplever et stort mulighetsrom.» (E)

Kortsiktig kostnad, langsiktig gevinst

En større andel av respondentene forteller at bærekraftsarbeid medfører økte kostnader. De mener dog at dette er kortsiktige kostnader, og at det på lang sikt vil lønne seg. Noen respondenter sier også at kostnadsreduksjon og bærekraft kan være sammenfallende. Respondent D sier følgende:

«Det er definitivt økte kostnader. Det er det ingen tvil om. Så er det også sånn at vi ser at dersom vi investerer litt i en konsulent så kan vi for eksempel få optimalisert bruken av betong i et prosjekt. Si at vi går fra å bruke 100 kubikk til å bruke 90 kubikk. Da har vi spart mye penger, istedenfor å bare pøse på. Vi har både redusert karbonavtrykk og kostnader.» (D)

Respondent C presiserer at økt verdiskaping er avhengig av hvilket aspekt av bærekraft man snakker om. Noen av målene bidrar til å skape merverdi for bedriftene, mens andre er rene utgiftsposter. Respondenten trekker frem dette:

«Det gjør jo det, men på kort sikt så er det nok mest kostnader. Jeg klarer ikke å svare på det uten å også definere ut fra hvilken del vi snakker om. Hvis vi snakker om bærekraftsmål 7, ren energi til alle så definitivt ja, det er helt klart økonomiske fordeler med at vi produserer mer fornybar energi, men hvis vi snakker om bærekraftsmål 15, livet på land så definitivt nei. Hvis jeg bygger en ny myr, er det ikke noen økonomisk gevinst i det. Det er et tapsprosjekt» (C)

Risiko og muligheter som følge av klimaendringer

På spørsmål om hvordan de tenker rundt bærekraft og risiko svarer flere respondenter med å påpeke både de risikoene de anser som vesentlige og mulighetsbildet de ser som følge av klimaendringer. Respondent C uttaler følgende:

«Klimaendringer i vår region vil jo bety mer sol. I den andre regionen hvor vi har vannkraft betyr det mer regn. Det vi finner ut av klimarisikoanalysene er at det er en mulig oppside for oss i de aller fleste tilfeller. Det kan også føre til jordras, som også er en del av det. For vår del så tror jeg vi kan regnes som en av de som kommer best ut av klimaendringer.» (C)

Respondenten er som man ser av sitatet over opptatt av den fysiske risikoen som oppstår for deres eiendeler. Respondent D sine uttalelser underbygger det respondenten over uttaler:

«Nedbøren kommer jo til å øke her. Det medfører at vi får fylt opp magasinene våre, men så er det jo også sjans for styrtregn. Da er jo risikoen for flom og i verste fall skadde eller drukna anlegg. Det vil være en risiko. Det er jo også en økt mulighet. Dersom vi får enda mer nedbør så er jo det en mulighet for småkraftanleggene våre som ikke har magasin. For oss er det absolutt en mulighet, men også risiko.» (D)

Respondent B sine uttalelser angående sammenhengen mellom risiko og bærekraft gir et annet perspektiv. Hen gir eksempel på risiko knyttet til de sosiale aspektene ved bærekraft de forholder seg til:

«Det har definitivt en sammenheng. Et eksempel på det er at vi har en entrepenørtjeneste hvor hensynet til helse og sikkerhet og personsikkerhet spesielt er kjempeviktig. De er veldig kundeorientert som selskap, og jobber i en veldig intensiv konkurranse med andre entreprenørselskap, så at man har gode ivaretagelser av personsikkerhet er vesentlig risiko for dem.» (B)

4.4 Bærekraftsarbeidet blir i stor grad drevet av ytre krav

Det kommer frem av intervjuene at bærekraftsarbeidet i stor grad blir drevet frem av ytre krav. De ytre kravene tar ulik form. Kravene kommer i form av kommende eller eksisterende krav fra taksonomien, lovgivning, krav fra markedet eller krav satt av investorer.

Respondent E nevner krav satt i konsesjoner som en driver for bærekraft:

«Nettselskapet som vedlikeholder og bygger nytt strømmnett er underlagt konsesjonsbestemmelser, og har vært vant til å forholde seg til KU som går på bruk av areal og natur i mange år. Så skjerpes jo også disse kravene nå.» (E)

Flere respondenter har etterlyst mer struktur og systematikk i hvordan man jobber med bærekraft.

Respondent B mener krav fra EU driver frem dette:

«Bærekraftsarbeid har utviklet seg veldig de siste årene, fra at bærekraft har vært bærekraft som helhet, og den forståelsen som har vært, til at man nå snakker om bærekraft som temaer. Det blir mye mer nyansert enn det har vært tidligere. For eksempel menneskerettigheter, det å bygge opp en systematikk for hvordan man har en strategi, man har en ledelsestilnærming og styring på det, du har en aktiv oppfølging på temaet, ansvar, delegerte ressurser og en systematisert risikostyring rundt disse tingene. I stedet for at det er bærekraft som helhet så beveger man seg mer opp på temaer, hvordan man jobber med tingene. Det kan man lese av Csr-d, hvordan EU mener man skal jobbe med dette. Det stilles nye krav til hvordan vi bør jobbe fremover.» (B)

Videre berømt respondenten hvordan reguleringer tvinger foretak til å integrere bærekraft i strategien i større grad:

«Hvordan man tenker rundt bærekraft, det utvikler seg. Mye av det som skjer nå blir drevet av regulering fra EU og myndigheter. Det er en veldig positiv ting, for ting må standardiseres. Det som har vært trenden innenfor bærekraftsarbeidet er at det har vært litt ad hoc. Man har hatt gode initiativer, mye fokus på utslipp. Og så har det vært litt på siden, mens nå må det integreres i større grad.» (B)

Enkelte respondenter har snakket om en utvikling i bærekraftarbeid i nyere tid. Dette kommer frem i intervjuet med respondent A. Respondenten ønsker å få frem de endringene som har skjedd på kort tid, og hvordan de gjennom krav i lovgivning og taksonomi blir tvunget til å bedre bærekraftsrapporteringen sin:

«Det er en interessant utvikling du kan ta med er at det skjer noe i hele bransjen. Det har vært veldig endring på noen år, vi jobber med å løfte bærekraftsrapporteringen vår hvert år og å integrere dette mer hvert år. Det som også gjør at man blir nødt til å ha et aktivt forhold til det er åpenhetsloven. Hvis du ikke har kontroll på den sosiale delen hos leverandørene dine så blir du spist i forhold til hva du er nødt til å rapportere på der. Du har taksonomien som kommer inn for fullt, så der er du nødt til å ha kontroll.» (A)

Dette blir ytterligere understreket av respondent B sin uttalelse:

«Det skjer en veldig stor dreining nå, man beveger seg over til en annen måte å jobbe med bærekraft på. Drevet av reguleringer.» (B)

To av respondentene nevner grønn finansiering og grønne obligasjoner som en grunn til å bedre bærekraftsarbeidet og bærekraftsrapporteringen:

«Så er det jo selvfølgelig påtrykk fra bank og finans, de krever jo at vi ESG rapporterer for å få grønn finansiering. Det er jo billige gode lån. Det kommer litt trykk utenifra. Der stilles det krav til oss.» (D)

«Det var jeg som dro den første grønne obligasjonen til bedriften i 2017, og det økte min forståelse for at her må vi også gjøre noe og rapportere på noe, i forhold til den grønne finansieringen. Det var egentlig fra finanssiden.» (E)

4.5 Bærekraftsrisiko blir i økende grad hensyntatt

På spørsmål om bærekraftstrategien har noen påvirkning på risiko for bedriftene svarer samtlige respondenter bekræftende. Klimarisiko, naturrisiko, og leverandørrisiko blir alle nevnt som eksempler på hvilke risikoer de ulike bedriftene forholder seg til. Det fremstår som at risiko knyttet til bærekraft i økende grad er noe aktørene må kartlegge og ta stilling til. Respondent B sier følgende om risikohåndtering:

«Vi har en integrert risikostyringsprosess. Så risiko innenfor bærekraftsmålene skal bli håndtert på samme måte som økonomiske risikoer eller omdømmerisikoer. De skal håndteres på tilsvarende måte. Så ser vi det at det er behov for en annen systematikk på risikostyringen på noen temaer. Det følger av krav og forventninger rundt oss med TCFD, finanstilsynet som ber oss redegjøre for påvirkninger, klimarisiko direkte. Nå har TFND kommet for fullt, så naturrisiko. Det der kommer bare til å bli tydeligere. Det kommer sikkert til å få tilsvarende krav og forventninger for vannhåndtering og menneskerettigheter og andre ting. Særskilte hensyn til risikostyring for utvalgte områder det kommer til å bli mer preget. I dag så er det som en del av en integrert risikostyringsprosess.» (B)

Respondenten innleder her med at risikostyringen er integrert, men påpeker at enkelte risikoer må håndteres på andre måter som følge av krav i taksonomien. Det samsvarer godt med det andre respondenter svarer på spørsmål om hvordan bærekraftstrategien påvirker risiko. Respondent C uttaler:

«Vi har den som er risiko ansvarlig, som også er kontroller, så jeg jobber jo sammen med han, men det er han som holder i risikoene. De risikoene som jeg har eller skal få ansvar for, er leverandør risiko, som blir en del av åpenhetsloven. Det er derfor jeg har jobbet med det. Og så er det klimarisiko, som blir et arbeid vi setter i gang med på grunn av krav i taksonomien. Etter hvert kommer også naturrisiko.» (C)

Flere respondenter peker på vanskeligheter med hvordan man håndterer leverandørrisiko. En respondent forklarer at det er vanskelig å ha kontroll på hvordan leverandørene opererer:

«Med leverandørrisiko kan du jo si at det er litt vanskeligere, det er vanskelig å ha kontroll på over leverandørene. Hvordan kan vi unngå barnarbeid i hele leverandørkjeden» (C)

Respondent B påpekte også vanskeligheter utover i verdikjeden deres. Utfordringene her er også knyttet til hvordan de kan sikre seg at leverandørene driver på en god måte, dog med et litt bredere perspektiv:

«Jeg kan ta et eksempel med leverandørkjeden. Å sikre at vi kjøper produkter og tjenester som ikke har en vesentlig negativ påvirkning, om det er på arbeidsforhold, utslipp, landskap og arealbruk, påvirkning på biodiversitet, likestilling. Der er kanskje den største risikoen, fordi der har vi hatt mindre oversikt og mindre kontroll, så er det et fokusområde videre. Hvordan vi jobber med håndtering av leverandørkjeden vår, men der er det nok en risiko.» (B)

4.6 Målkonflikter er en barriere for bærekraftsarbeid

Flere respondenter oppgir konflikter mellom de ulike bærekraftsmålene uoppfordret. Konfliktene blir omtalt både direkte og indirekte. Ingen av spørsmålene de ble stilt var relatert til målkonflikter. Det at det blir dratt frem av flere respondenter uoppfordret tyder på at dette er et interessant funn.

Respondentene peker på at bærekraft er et krevende område på grunn av alle dilemmaene man står ovenfor. Det oppstår konflikter hvor noe som bidrar mot et bærekraftsmål kan virke negativt for et annet. Dette eksemplifiseres av respondent C sin uttalelse:

«Da ser du jo klima og miljø som du spurte om nå da. Det er jo da redusere egne utslipp, bidra til å fjerne CO₂ hos andre. Det gjør vi gjennom et karbonfangst - selskap som vi driver og stabler på beina. Vi tar også vare på naturmangfold gjennom påvirkning av vår virksomhet og gjennom innkjøp. Her er jo dette her dilemmaet da om at det går ikke an å produsere fornybar energi uten inngrep, så det er jo det viktigste dilemmaet vårt.» (C)

Inntrykket man får av respondent C sitt svar over forsterkes av Respondent A sine tanker rundt temaet:

«Det vi treffer oftest er konflikten mellom klima og natur. Skal du bygge en kraftstasjon på eksisterende så er det en ting, men skal du bygge en solpark, som jo løfter veldig opp under klimamålene, så må de jo stå et eller annet sted. Den konflikten der er nok det vi må jobbe mest med på hvordan vi skal ta ut i målene våre»

Det oppstår også målkonflikter mellom de ulike aspektene av bærekraft. Tiltak som er miljøvennlige er ikke nødvendigvis økonomisk gode. På spørsmål om hvordan hen tenker at bærekraften kunne vært bedret svarer respondent A med et eksempel på en beslutningssituasjon hvor klimamessig bærekraft står i motsetning til økonomisk bærekraft for bedriften:

«Enda mer integrering i strategien, at målene våre ble tydeligere. Det ser vi jo åpenbart at det er noe av det viktigste vi skal gjøre nå. At vi må bli veldig tydelig på målene. For organisasjonen vår bør det være helt klart når man sitter og gjør en vurdering av investering eller reinvestering. Du har noe som er billig, og noe som er bærekraftig bedre. Hvordan skal du veie de i forhold til hverandre? Det handler ikke nødvendigvis om at det blir for dyrt, slik at man velger det som ikke er bærekraftig. Det handler vel så mye om at man må ha økonomisk balanse i det man gjør. Hvis ikke man er økonomisk bærekraftig dør bedriften.» (A)

Respondenten nevner her tydelige mål for hvordan de skal prioritere i beslutningssaker som et viktig virkemiddel for å dem. Dette er noe som går igjen hos andre respondenter. Det fremstår som at det er mangel på retningslinjer for hvordan man skal prioritere i de ulike dilemmaene man står i.

5. Diskusjon

Dette kapittelet vil diskutere funnene som ble lagt frem i forrige kapittel opp mot teori lagt frem i kapittel 3 og 4. Kapittelet består av to delkapitler. Det første delkapittelet tar for seg nevnte diskusjon av resultater, mens i neste delkapittel diskuteres forskningens kvalitet og reliabilitet.

5.1 Forskningsspørsmålene

Forskningsprosjektet har som mål å finne ut hvordan utvalgte bedrifter i energisektoren tenker om bærekraft, risiko og verdi. I dette kapittelet vil jeg besvare hoved – og under – problemstillingene gitt i kapittel 1.

5.1.1 Forståelse av bærekraft i selskapet

Det er jevnt over svært god forståelse for hva begrepet bærekraft betyr og hvordan det anvendes blant respondentene i min studie. Det vil si at respondentene forstår viktigheten av å vektlegge alle tre aspektene i bærekraft. Dette er i kontrast til funnene dokumentert i Liljeroth (2022) sin artikkel. I artikkelen kan man lese at selv om bærekraft er i vekst i samfunnet generelt er forståelsen for bredden i begrepet begrenset. Funnene avviker også fra Lien (2021) sine funn om bærekraftsforståelsen i et teknologiselskap som viser en varierende forståelse av begrepet. Funnene i mitt forskningsprosjektet stemmer imidlertid godt overens med Strømgren & Kollen sine funn (Strømgren & Kollen, 2022). De undersøkte hvordan bærekraft ble oppfattet og forstått i Statens Vegvesen. De fant at respondentene deres hadde en god forståelse av bærekraft, men pekte på stillingen til de intervjuede som en årsak for den gode forståelsen. Det samme gjelder i dette forskningsprosjektet. Samtlige av de intervjuede har bærekraft som en del av sin stilling. Det er derfor ikke overraskende at de forstår begrepet på en god måte. Mine respondenter har i tillegg ledelsesposisjoner, og kjenner godt til ledelse og strategier som helhet. At de bærekraftsansvarlige har ledelsesposisjoner tyder på at bedriften ta eierskap til bærekraft. Dette nevnes av PwC som en av suksessfaktorene for å lykkes med bærekraft(PwC, u.å).

5.1.2 Bærekraftstrategi

I kapittel 3 *Kunnskapsstatus* kan man lese at bærekraft er godt integrert når det blir hensyntatt i beslutningsprosesser, er knyttet til verdiskaping og er iverksatt på alle nivåer i bedriften (Sroufe 2017). Individene intervjuet i dette forskningsprosjektet gir uttrykk for at de har gjort dette på en god måte. For eksempel nevner respondent B at bærekraft i økende grad blir hensyntatt i beslutningsprosesser. Det finnes imidlertid utfordringer for videre integrering. Flere respondenter ytret ønske om få ansatte

på alle nivåer opptatt av bærekraft. Flere respondenter har påpekt at mye av deres jobb ligger i å få folk lenger ned i organisasjonen opptatt av bærekraft. Dette kan løses gjennom ytterligere involvering av ansatte, og å tydelig kommunisere ovenfor de ansatte hvorfor bærekraft er viktig for selskapet, samt å presentere hva prioriteringene, målene og tiltakene for bedriften er (PwC, u.å). Ramere og Laseinde (2020) underbygger dette. Deres forskning tyder på at dersom man har et utilstrekkelig styringssystem vil det kunne føre til at ansatte ikke jobber mot organisasjonens mål. Resultatene fra intervjuene i dette forskningsprosjektet er at bærekraft er godt knyttet opp mot verdiskapingen i selskapet, samt at bærekraft blir tatt hensyn til i beslutningsprosesser. Det er også integrert på ulike nivåer i bedriftene, men det ser ut som at dette har forbedringspotensiale. For å videre integrere begrepet bærekraft i bedriftens mål og handlinger er det nødvendig med tiltak og tydeligere kommunikasjon av prioriteringer og mål for bærekraftsarbeidet i organisasjonen.

5.1.3 Bærekraft og Verdiskaping

Respondentenes svar reflekterer at de er bevisste på hvordan bærekraft vil påvirke verdiskapingen. Hvordan det påvirker verdiskapingen er i stor grad avhengig av hvilket bærekraftsmål det er snakk om. Respondentene omtaler samtlige måter bærekraft kan påvirke verdiskapingen.

Dette kan knyttes tilbake til delkapittel 3.1 *Økonomisk teori*. Der ble tre måter å skape verdi på presentert:

1. Øke inntjeningen
2. Redusere kostnader
3. Redusere risiko

Finanstilsynet (2020) kritiserte børsnoterte selskap evne til å knytte forretningsmodellen til bærekraftsstrategien. Mer spesifikt, den manglende evnen til å vise hvordan forretningsmodellen kunne bli mer bærekraftig og hvordan dette påvirker inntekter, kostnader, risiko og derfor den økonomiske verdien på aksjonærenes kapital. Respondentene ga ikke uttrykk for en slik manglende sammenheng mellom forretningside, forretningsmodell og økonomiske verdier. Snarere ga de uttrykk for at det er god sammenheng. Dette skyldes at de skaper verdien sin ved å levere ren energi, og har i så måte et utgangspunkt hvor de skaper verdi på en bærekraftig måte.

I kapittel 2.3 *Bærekraft for bedrifter* presenteres hvordan verdiskapingen kan øke ved hjelp av bærekraft. Bedrifter som er gode på bærekraft vil få flere forretningsmuligheter (Tariq et al., 2017). Dette gjenspeiles i resultatene i mitt forskningsprosjekt. Foretakene ser store muligheter for å øke inntjeningen sin ved å levere mer ren energi. Respondentene vurderer både eksisterende og nye forretningsområder som klimavennlige og i tråd med bærekraftsmål 7, ren energi til alle. På denne måten er oppsiden knyttet til bærekraft sikret. Flere av respondentene kunne peke på nye

inntektsstrømmer som følge det bærekraftsarbeidet de gjør. Dette kan knyttes opp mot et voksende marked. Respondenter peker på større behov for mer energi i markedet. Et konkret eksempel på en ny forretningsmulighet er en av bedriftene som selger opprinnelsesgarantier for strøm. Respondentene antyder at det kommer til å komme flere forretningsmuligheter knyttet til bærekraftsarbeidet. Med det kommer det også mer inntjening. Inntjeningsmulighetene er imidlertid avhengig av hvilket bærekraftsmål det gjelder. Flere respondenter ser noen bærekraftsmål som rene utgiftsposter, eksempelvis livet på land. De oppgir at de allikevel tar på seg disse kostnadene, for å bidra til å nå bærekraftsmålene. Dette kan minne om *Entreprenøren* i kapittel 3.3 *Bærekraft for bedrifter*. Bedriftene fokuserer på mulighetsrommet kontra risikoene knyttet til bærekraftsarbeidet, og er samtidig villige til å ta på seg kostnader for å bidra til en positiv utvikling. Som man kan lese i kapittel 4.1 *Økonomisk teori* er dette i tråd med teorien. Det ville være irrasjonelt å fokusere på de mulige nedsidene.

Respondentene anser bærekraftsarbeidet som kostnadspreget. Bærekraftstiltakene de iverksetter er kostnadskreven. Bedriftene deres er imidlertid villige til å ta på seg disse kostnadene. Respondentene ser økte kostnader med bærekraftsarbeidet, men er ytrer at dette er noe de vil gjøre. De ytrer at dette er noe som er både riktig og fornuftig å gjøre. Riktig fordi det er nødvendig for å nå bærekraftsmålene. Det er fornuftig å gjøre det på grunn av de risikoene de utsetter seg for ved å ikke gjøre det. En risiko som går igjen i intervjuene er dårligere omdømme. Et flertall respondenter er oppmerksom på at dårligere omdømme kan få finansielle konsekvenser. Det vil derfor lønne seg på lengre sikt å ta de kortsiktige kostnadene knyttet til bærekraftsarbeidet, for å unngå dårligere omdømme. Bedriftene passer godt inn i bedriftstype 3, *Risikoforvalteren*. Risikoforvalteren er slik beskrevet i kapittel 2.3 *Bærekraft for bedrifter* opptatt av å unngå ulemper. Det er viktig å påpeke at bedriftene passer inn i flere bedriftstyper.

Respondentene ser at det vil være kostnader knyttet til bevaring av naturmangfold. Noen respondenter ser også muligheter for å redusere kostnader gjennom bærekraftsarbeid. En respondent nevner bærekraftsmål 8, anstendig arbeid, som mulig kostnadsbesparende. Ved å ha gode arbeidsforhold reduserer de sykefravær. Det vil være kostnadsbesparende. Foretaket ser altså muligheter for å øke verdiskapingen sin gjennom å bedre den sosiale bærekraften sin. Respondentene evner å se mulighetsrommet som oppstår knyttet til de ulike dimensjonene i bærekraft.

De langsiktige mulighetene de kan få ved å posisjonere seg gjør foretakene villig til å ta på seg disse kostnadene. I kapittel 2 *Kunnskapsstatus* ble 4 Holden & Linneruds (2021) typologi for bedrifters motivasjon til å sette bærekraft på agendaen beskrevet. Viljen til å ta den kortsiktige kostnaden passer inn i bedriftstype 4, *Entreprenøren*. Bedriftene er opptatt av å utvikle fordeler. De er opptatte av bedriftens omdømme, og er villige til å ta kostnader for å oppnå langsiktige muligheter.

Bedriftene er også opptatt av rammevilkår. De ønsker å ligge i forkant av mulige trusler, og prøver å kartlegge usikkerhetsfaktorer. De ulike foretakene synes også å forstå de negative konsekvensene de kan utsettes for som følge av utilstrekkelig bærekraftsarbeid. Dyrere finansiering er en mulig konsekvens. Flere respondenter har brukt risiko for dårligere finansiering som et argument for bærekraftsarbeidet sitt. Dette gjenspeiler Bedriftstype 3 i Holden og Linneruds (2021) typologi, *Risikoforvalteren*.

Finanstilsynets kritikk angående risikoarbeidet kan heller ikke sies å være gjeldende. Foretakene kartlegger risikoer knyttet til bærekraft i stor grad. Respondenter oppgir at risiko knyttet til bærekraft kartlegges og håndteres på samme måte som annen risiko. Det er imidlertid behov for annen systematikk i hvordan de håndterer noen risikoer.

Dette er drevet av reguleringer som TFCD, TFND, CSRD og åpenhetsloven. Finanstilsynets kartlegging benytter kravene i NFRD som referanse. NFRD var ikke tatt inn i norsk rett når kartleggingen foregikk. Det er den nå. Det er ikke etterfølgeren, CSRD. Selv om den ikke er vedtatt er det flere av bedriftene som forholder seg til kravene satt der. Det tyder på at bedriftene er fremoverlente i sitt arbeid med bærekraftsrapportering. De ønsker å ligge i forkant av kravene.

5.1.4 Målkonflikter

Flere respondenter opplever målkonflikter som en hindring i sitt bærekraftsarbeid. Deres opplevelse er et velkjent fenomen fra forskning på området. Målkonflikter beskrives av Gulbrandsen et al. (2015) som en kjent barriere for organisasjoner som jobber for å implementere bærekraft i etablerte selskaper. Her er det behov for en metodikk for å håndtere de. Ved å ha klare retningslinjer for hvordan man skal håndtere de vil subjektive vurderinger utelates. En beslutningssituasjon vil preges av beslutningstagerens egne bias.

5.2 Forskningskvalitet & reliabilitet

I det kommende kapittelet vil vurderingene i arbeidet med dette prosjektet ses på med et kritisk og detaljert blikk. Kapittelet tar for seg intern og ekstern gyldighet. Avslutningsvis blir forskningens pålitelighet drøftet.

Vurdering av studieobjektene representasjon

Dataene i dette forskningsprosjektet er samlet inn gjennom semistrukturerte intervjuer. Prosessen er beskrevet i kapittel 3, *Metode*. Respondentene ble utvalgt på grunnlag av deres antatte forståelse for både bærekraft og strategi. Med dette bakteppet var det nødvendig å velge ut respondenter som tilhørte ledelsen i de respektive bedriftene. Dette ble bestemt i samråd med min veileder. Utvalget vil sannsynligvis påvirke resultatene. Et utvalg hvor samtlige har god kjennskap til bærekraft og strategi vil kunne belyse problemstillingen på en god måte.

For å videre vurdere respondentenes representasjon av virkeligheten er det nødvendig å vurdere deres evne og vilje til å gi riktig informasjon. Respondentene har god kjennskap til de aktuelle temaene i forskningsprosjektet. De har også nærhet til fenomenet som undersøkes, som følge av deres stilling. Respondentenes evne til å svare godt på spørsmålene kan anses som god. Viljen til å oppgi informasjon er også god. Det kan dog være usikkerheter knyttet til denne. Respondentene og deres bedrifter anonymiseres. Dette ble gjort for at respondentene skulle føle seg fri til å svare ærlig på spørsmålene. Det kan dog ikke utelukkes at respondenter har svart uærlig for å gi et glansbilde av bedriften. Dette kan være en mulig feilkilde.

Jacobsen (2015) hevder at tidspunkt for datainnsamlingen er essensielt for gyldigheten. Dette kan jeg kjenne meg igjen i. Dataene i dette prosjektet ble innsamlet over en periode på 4 uker. I de senere intervjuene følte jeg mer komfortabel med intervjusituasjonen, og hadde mer kunnskap om tematikken. Jeg kunne da stille bedre og mer relevante oppfølgingsspørsmål.

All data i dette prosjektet hentet inn gjennom semistrukturerte intervjuer. Intervjuene hadde som følge av dette en del likhetstrekk. Temaene som ble dekket var i stor grad like, men antall spørsmål og hvilke spørsmål var varierende. Dette var også hensikten når intervjuguiden ble utformet. Spørsmålene var åpne for å kunne få varierte og reflekterte svar. På denne måten ble også oppfølgingsspørsmålene mer nyanserte.

For å validere resultatene i dette prosjektet ble respondentene sendt en foreløpig rapport. Respondentene ble sendt en oversikt over sitatene fra deres intervjuer som ville bli brukt i oppgaven. De fikk så mulighet til å godkjenne bruken av disse sitatene, og omformulere sitatene om de var misfornøyd med presentasjonen. Noen av sitatene jeg ønsket å bruke i denne oppgaven ble i dette

steget omformulert av respondentene. Dette for å formulere meningen i sine uttalelser på en bedre måte.

Kritisk gjennomgang av resultatene ble gjort ved å kritisk gå igjennom og evaluere kodene og temaene fra prosjektet. Kodene og temaene ble utformet ved å fullføre de seks stegene i tematisk analyse. Dette arbeidet er nøye beskrevet i metodekapittelet. At Braun & Clarke (2006) sitt rammeverk for gjennomføringen av en tematisk analyse er benyttet styrker validiteten til resultatene. Det er dog ingen garanti for at andre forskere ville dannet samme koder, temaer og mønstre ved å gjøre samme analyser med samme datagrunnlag. Dette er fordi tematisk analyse preges av forskerens tolkning av dataen. Den preges også av forskerens kreativitet når koder og temaer utarbeides. Således ville det vært en styrke å ha en samarbeidspartner i dette arbeidet. Å diskutere og tolke datagrunnlaget med en annen part ville kunne styrket resultatene.

Metodetriangulering har ikke blitt gjort i dette prosjektet på grunn av begrensninger i tid og ressurser. Det er en mulighet for at ytterligere undersøkelser og metoder ville gitt en mer komplett og nøyaktig forståelse av problemstillingen.

Ekstern gyldighet

Dataene fra dette forskningsprosjektet kan ikke generaliseres. Respondentene i denne studien ble valgt med deres stilling og antatte kunnskap angående problemstillingen som grunnlag. Respondentene har alle stillinger som innebærer bærekraft. Det er derfor ikke rimelig å anta at funnene kan generaliseres for resten av de ansatte i bedriftene.

Etter hvert i intervjuprosessen fikk jeg mindre ny informasjon for hvert intervju. Det er dog rimelig å anta at ved å gjennomføre flere intervjuer ville kunne fått flere funn og mer utdypende beskrivelser av fenomener. Funnene i denne oppgaven kan ikke sies å være generaliserbare, da metning ikke er oppnådd.

Funnene er heller ikke generaliserbare for lignende caser. Det er lite trolig at funnene vil være overførbare i sin helhet til andre organisasjoner. Det er enkeltaspekter som trolig vil være overførbare. Eksempelvis er målkonflikter et velkjent problem knyttet til bærekraftsarbeid. Dette kan også være gjeldende for andre bedrifter i samme sektor, med samme problemstillinger. Dette støttes av tidligere forskning knyttet til bærekraft.

Da kunnskapsgrunnlaget på det aktuelle temaet er begrenset, er det vanskelig å måle reliabiliteten til dette prosjektet. Under intervjuene var jeg opptatt av å fremstå som interessert, positiv og åpen. Dette for å gjøre intervjuobjektene komfortable. Gjennom informasjonsskrivet informerte jeg også respondentene om at de ville bli anonymisert. Dette for å unngå at de begrenset svarene sine i frykt for

mulige konsekvenser for sine svar. Bruken av teams for å gjennomføre intervjuene kan også ha hatt en påvirkning på studiens funn. For å sikre meg om at dataene var notert og transkribert på en korrekt måte gjennomgikk jeg samtlige intervjuer flere ganger. I prosessen med tematisk analyse var jeg svært grundig. Dette reflekteres av det omfattende metodekapittelet. Med dette som bakteppe mener jeg at studiet har høy pålitelighet.

5.3 Konklusjon

Resultatene i dette studiet viser at respondentene forstår bredden i begrepet bærekraft. Bærekraft fremstår som godt integrert i forretningsstrategien, og bærekraft blir vektlagt i beslutningsprosesser. Ledelsen tar bærekraft på alvor. Det kan fremstå som at det er mindre konsensus rundt viktigheten av bærekraft lenger ned i hierarkiet.

Respondentene ser klare sammenhenger mellom deres bærekraft og deres verdiskapning. De ser i størst grad muligheter kontra ulemper. Et stort flertall nevnte nye forretningsmuligheter som hadde oppstått i forbindelse med bærekraftsarbeid. Respondentene ser den finansielle verdien det har å ha god bærekraft.

Noen respondenter har også kartlagt risikoer, og har strategier for å håndtere dem. Omdømmerisiko er noe respondentene er spesielt oppmerksomme på. De ser at dersom de har et dårlig omdømme, kan det få finansielle konsekvenser. Respondentene anslår at det kommer til å komme krav til deres risikoarbeid utover de eksisterende. De ser også at de trenger en annen systematikk for å jobbe med enkelte risikoer knyttet til bærekraft.

Resultatene i denne studien tilsier at de aktuelle selskapene bør utarbeide retningslinjer for hvordan de skal prioritere i målkonflikter. Målkonflikter fremstår som den største barrieren for bærekraftsarbeidet. Utover dette kan de gjennomføre tiltak for å spre bevissthet og kunnskap ned i organisasjonene. Dette kan tydeliggjøre hvorfor bærekraft er viktig, og hvordan de ansatte kan bidra.

Det kan være interessant å foreta videre forskning med denne studien som bakgrunn. Dette for å få dypere innsikt i bærekraftsarbeidet til energiselskaper. Forskning videre kan gjøres gjennom mer omfattende studier av energisektoren, med flere respondenter. Det kunne også være interessant å gjøre ytterligere studier på hvordan energisektoren best kan utnytte mulighetsrommet som oppstår.

6. Referanser

- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2): 77-101. doi: 10.1191/1478088706qp063oa.
- Brundtland, G. H. (1987). *Our common future*. Oxford: Oxford University Press.
- Budsaratragoon, P. & Jitmaneroj, B. (2021). Corporate Sustainability and Stock Value in Asian–Pacific Emerging Markets: Synergies or Tradeoffs among ESG Factors? *Sustainability*, 13 (11). doi: 10.3390/su13116458.
- Bøhren, Ø. & Gjærum, P. I. (2016). *Finans: Innføring i investering og finansiering*.
- Dahlsrud, A. (2008). How corporate social responsibility is defined: an analysis of 37 definitions. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 15 (1): 1-13. doi: <https://doi.org/10.1002/csr.132>.
- Eccles, R. G., Ioannis, I. & Serafeim, G. (2014). The Impact of Corporate Sustainability on Organizational Processes and Performance.
- Eccles, R. G. & Klimenko, S. (2019). The Investor Revolution. *Harvard Business Review*.
- Finanstilsynet. (2020). *Kartlegging av foretakenes bærekraftsrapportering*.
- FN. (2021). *Bærekraftig utvikling*. Available at: <https://www.fn.no/tema/fattigdom/baerekraftig-utvikling> (accessed: 06.04.2023).
- FN. (2023). *FNs bærekraftsmål*. Available at: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal> (accessed: 06.04.2023).
- Halvorsen, K. (2003). *Å forske på samfunnet: en innføring i samfunnsvitenskapelig metode*.
- Hem, E. (2018). *Hva bør grounded theory kalles på norsk?* Available at: <https://tidsskriftet.no/2018/06/sprakspalten/hva-bor-grounded-theory-kalles-pa-norsk> (accessed: 15.04).
- Holden, E. & Linnerud, K. (2021). *Bærekraftig utvikling : en idé om rettferdighet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- IN. (2020). *Bærekraft gir konkurransekraft*: Innovasjon Norge. Available at: <https://www.innovasjon Norge.no/no/verktoy/baerekraft-og-etikk/baerekraft-gir-konkurransekraft/> (accessed: 14.05).
- Ioannou, I. & Serafeim, G. (2015). The impact of corporate social responsibility on investment recommendations: Analysts' perceptions and shifting institutional logics. *Strat. Mgmt. J*, 36 (7): 1053-1081. doi: 10.1002/smj.2268.
- Krumsvik, R. J. (2014). *Forskningsdesign og kvalitativ metode : ei innføring*. Bergen: Fagbokforl.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*: Gyldendal.
- Lien, S. M. (2021). *Bedriftens bærekraft - Hvilke ulike syn på bærekraft eksisterer mellom interessenter av en teknologibedrift?*: Nord universitet.
- Linnerud, K. & Holden, E. (2022). *FNs bærekraftsmål – veike, vage og verdiløse?* Cicero. Available at: <https://cicero.oslo.no/no/artikler/fns-baerekraftsmaal--veike-vage-og-verdilose> (accessed: 04.05).
- Lo, K. Y. & Kwan, C. L. (2017). The Effect of Environmental, Social, Governance and Sustainability Initiatives on Stock Value – Examining Market Response to Initiatives Undertaken by Listed Companies. *Corporate social-responsibility and environmental management*, 24 (6): 606-619. doi: 10.1002/csr.1431.
- Nechi, S., Aouni, B. & Mrabet, Z. (2020). Managing sustainable development through goal programming model and satisfaction functions. *Annals of Operations Research*, 293 (2): 747-766. doi: 10.1007/s10479-019-03139-9.
- Pedersen, J. (2021). FNs bærekraftsmål og Norges rolle. *Norsk filosofisk tidsskrift*, 56 (2-3): 102-113. doi: 10.18261/issn.1504-2901-2021-02-03-05.

- Pujari, D., Wright, G. & Peattie, K. (2003). Green and competitive: Influences on environmental new product development performance. *Journal of Business Research*, 56 (8): 657-671. doi: [https://doi.org/10.1016/S0148-2963\(01\)00310-1](https://doi.org/10.1016/S0148-2963(01)00310-1).
- PwC. (u.å). *Hva er ESG?* Available at: <https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/hva-er-esg.html> (accessed: 29.04).
- Regjeringen. (2021). *Mål med Mening*. moderniseringsdepartementet, K. o.
- SRC. (2016). *The SDGs wedding cake*: Stockholm resilience centre. Available at: <https://www.stockholmresilience.org/research/research-news/2016-06-14-the-sdgs-wedding-cake.html> (accessed: 05.05).
- Sroufe, R. (2017). Integration and organizational change towards sustainability. *Journal of Cleaner Production*, 162: 315-329. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.05.180>.
- Strømgren, T. & Kollen, H. (2022). *En kvalitativ undersøkelse av muligheter og barrierer for Statens vegvesens arbeid med bærekraft*: NMBU.
- Tariq, A., Badir, Y. F., Tariq, W. & Bhutta, U. S. (2017). Drivers and consequences of green product and process innovation: A systematic review, conceptual framework, and future outlook. *Technology in Society*, 51: 8-23. doi: <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2017.06.002>.
- Tjønnndal, A. & Fylling, I. (2021). *Digitale forskningsmetoder*. 1. utgave. ed. *Forskningsmetoder*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

7. Vedlegg

Vedlegg 1 Intervjuguide

Vedlegg 2 Informasjonsskriv

Intervjuguide

Informasjon om respondenten

Hvilken stilling har du i din bedrift, og hva innebærer stillingen din?

Hvilken utdanning har du?

Er bærekraft noe du møter på i ditt daglige arbeid?

Kategori

Forståelse av bærekraft

Overordnet Spørsmål: Hva legger du i begrepet bærekraft? Hva er bedriftens mål?

- Hvor kommer din forståelse av bærekraft fra? Har forståelsen din av begrepet endret seg siden du først ble kjent med det?
- Fokuserer bedriften først og fremst på klima og miljø i sitt arbeid med bærekraft, eller er det andre aspekter ved bærekraft som er viktige?
- Hvordan blir de tre dimensjonene av bærekraft vektlagt i forhold til hverandre?
- Er bedriftens mål fundert i Fns bærekraftsmål eller lignende?

Kategori

Bærekraftsstrategi

Overordnet spørsmål: Hva er bærekraftsstrategien til bedriften og hvordan følges den opp?

- Synes du bedriften kunne gjort mer for å bedre bærekraften?
- Hvordan synes du bedriften kan forbedre sin bærekraft?
- Er bærekraftsstrategien knyttet til forretningsmodellen?
- Er det noe du ser kunne vært annerledes slik at arbeidet med bærekraft ble enklere?
- Skaper bærekraftsarbeidet til bedriften noen hindringer eller muligheter for arbeidet du eller andre gjør?
- Tas det hensyn til bærekraft i beslutningsprosesser?
- Hvordan rapporterer dere oppnåelse av bærekraftsmålene? Har dere kvantifiserbare mål, eller kvalitative?

Bærekraft i sammenheng med verdiskaping

Overordnet spørsmål: Er det en sammenheng i bedriften mellom det å drive bærekraftig og å skape verdi?

- Oppstår det muligheter for å øke inntjeningen til bedriften som følge av bærekraftsarbeidet, eller har det eventuelt negative påvirkninger på inntjeningen?
- Oppstår det muligheter for kostnadsreduksjon som følge av bærekraftsarbeidet, eller fører det til økte kostnader?
- Hvordan skapes eventuelt denne verdien?

Overordnet spørsmål: Hvordan tenker dere rundt risiko og bærekraft?

- Hva legger du i begrepet risiko?
- Har bærekraftstrategien noen innvirkning på risiko?
- Er dere opptatt av risiko når dere utformer bærekraftstrategien?
- Hvilke typer risiko anser dere som relevant for dere?
- Ser du en sammenheng mellom det du har sagt om bærekraft og risiko og verdier som blir skapt i selskapet?
- Har dere kvantifisert eventuelle risikoer, og har dere strategier for å håndtere identifiserte risikoer?

Vedlegg 2 Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet

«Bedriftenes bærekraftsstrategi»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt tilknyttet en masteroppgave ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med prosjektet er se på hvordan din bedrift jobber med bærekraft, hvordan dere tenker rundt egen bærekraftsstrategi og hvordan bærekraft knyttes til verdiskaping i deres bedrift. Dette forskningsprosjektet blir gjennomført som en masteroppgave av en student ved studiet fornybar energi på Norges miljø – og biovitenskapelige universitet (NMBU).

Forskningsprosjektet blir gjennomført ved intervju av flere personer i energisektoren.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Norges miljø – og biovitenskapelige universitet ved veileder Kristin Linnerud, Fakultetet for Miljøvitenskap og naturforvaltning er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta fordi jeg tror ditt bidrag kan bidra til en bedre forståelse av hvorfor bedrifter i energisektoren tenker rundt egen bærekraftstrategi og sammenhengen den har med verdiskaping.

Hva innebærer det for deg å delta?

Dersom du velger å delta i prosjektet, vil du bli invitert til å gjennomføre et intervju med en varighet på opptil 60 minutter. Dersom intervjuet varer over tiden satt av vil det være aktuelt at jeg kommer med forespørsel om gjennomføring av et tilleggsintervju ved en senere anledning.

Intervjuene vil gjennomføres digitalt over Teams. Med din tillatelse vil jeg ta lydopptak og/eller videoopptak. Dette for at jeg skal kunne transkribere innholdet ordrett i ettertid. Jeg vil notere under intervjuet dersom det er behov. Du har rett til å ikke svare på spørsmål om du ikke ønsker.

Opplysningene fra intervjuene lagres elektronisk. Det er kun jeg som har tilgang til lyd og/eller videoopptaket. Disse vil kun bli brukt i forbindelse med oppgaven, og slettes etter at oppgaven er sensurert. Dersom du tillater det ønsker jeg å ha mulighet til å benytte sitater fra intervjuene i oppgaven. Dersom dette blir aktuelt, vil jeg kontakte deg og gi deg mulighet til å gjennomføre en sitatsjekk. Opplysningene som innhentes i intervjuene vil kun brukes i forbindelse med oppgaven.

Det er frivillig å delta

Dersom du velger å delta kan du på et hvilket som helst tidspunkt trekke ditt samtykke. Du trenger ikke oppgi grunn for å trekke det tilbake. Jeg vil da slette alle dine personopplysninger. Dersom du skulle velge å ikke delta eller å trekke deg vil det ikke ha noen negative konsekvenser for deg.

Personvern – Hvordan oppbevarer og bruker jeg dine opplysninger?

Jeg vil kun bruke opplysningene dine til formålene jeg har opplyst om i dette informasjonsskrivet. Jeg vil behandle dine opplysninger konfidensielt og i henhold til personvernregelverket.

De som har tilgang til opplysningene dine er kun meg som gjennomfører prosjektet, Jarand Gaupholm Samnøy.

Personopplysninger og data innsamlet i intervjuene lagres trygt på universitetets (NMBU) egen server. Navn og kontaktopplysninger vil bli erstattet med en kode som lagres på en egen navneliste, separat fra øvrige data. Denne koden brukes for å holde oversikt over intervjudeltakerens transkriberte data.

Hva skjer med opplysningene når forskningsprosjektet avsluttes?

Opplysningene anonymiseres når oppgaven er godkjent, hvilket etter planen er 7 juni 2023

Hva gir meg rett til å behandle personopplysninger om deg?

Jeg behandler opplysninger om deg utelukkende basert på ditt samtykke.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i dataen vil du ha rett til :

- Innsyn i hvilke opplysninger om deg som blir behandlet, samt å få utlevert en kopi av disse opplysningene
- Å rette opplysninger om deg som er misvisende eller feil
- Å få slettet opplysninger om deg
- Å klage til Datatilsynet om min behandling av dine personopplysninger.

Med vennlig hilsen

Jarand Gaupholm Samnøy

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Bedriftenes bærekraftstrategi* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

Å delta i intervju, og at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway